

# บาเกียว สุทธิยะเมือง และสำนึกอาณานิคมในฟิลิปปินส์<sup>1</sup>

นฤมล กล้าทุกวัน\*

สำนักวิชารัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ประเทศไทย

## Baguio, City Aesthetic and Colonial Consciousness in the Philippines

Naruemon Klatookwan\*

School of Political Science and Laws, Walailak University, Thailand

### Article Info

#### Research Article

Article History:

Received 28 March 2022

Revised 29 April 2022

Accepted 12 May 2022

#### คำสำคัญ

เมืองบาเกียว

สถานีขุนเขา

อาณานิคม

สุทธิยะแบบจักรวรรดิ

#### Keywords:

Baguio City

Hill Station

Colonialism

Colonial Aesthetic

\* Corresponding author

E-mail address:

naruemon.k@gmail.com

### บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งศึกษาพัฒนาการของบาเกียว เมืองสำคัญของลูซอนตอนเหนือ ประเทศฟิลิปปินส์ นับตั้งแต่การเริ่มรุกเข้ามาของสเปน การก่อสร้าง สถานีขุนเขาโดยเจ้าอาณานิคมอเมริกัน จนถึงการฟื้นฟูเมืองช่วงหลังสงคราม และการเติบโตจนกลายเป็นศูนย์กลางของลูซอนตอนเหนือตั้งเช่นปัจจุบัน โดยชี้ให้เห็นว่าภายใต้กระแสวิวัฒนาการเกี่ยวกับสำนึกอาณานิคมและสถานะทางประวัติศาสตร์ของเจ้าอาณานิคมที่ดำเนินไปอย่างคึกคักในแวดวง การศึกษาประวัติศาสตร์ฟิลิปปินส์นั้น หากหันมาพิจารณาประเด็น เหล่านี้ในบาเกียวจะพบว่า อิทธิพลอเมริกันยังคงฝังรากลึกผ่านภูมิทัศน์ สถานที่ เรื่องเล่า และการจัดจำแนกลักษณะต่าง ๆ ภาพฝันถึงอดีตอันรุ่งเรือง ภายใต้การปกครองของอเมริกันและรสนิยมต่อความงามในแบบเจ้าอาณานิคมอเมริกันยังคงเป็นคำอธิบายสำคัญต่อการนิยามเมืองบาเกียวของผู้คนใน ปัจจุบัน รวมทั้งในหมู่ปัญญาชนท้องถิ่นด้วยเช่นกัน

<sup>1</sup> บทความนี้ปรับจากรายงานวิจัยของผู้เขียนเรื่อง “พลวัตของบาเกียว: ความหมายของพื้นที่เมืองอาณานิคมถึงเมืองสมัยใหม่” ซึ่งได้รับการสนับสนุนทุนในการดำเนินโครงการจากศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)

---

### **Abstract**

---

This article aims to investigate the development of Baguio City, an important city in Northern Luzon in the Philippines, from the initial invasion of Spain to the establishment of a hill station by the US, and finally to the city's post-war recovery as the present-day center of Luzon. Amid ongoing enthusiastic debates about colonial consciousness and historical status of colonial rulers in Philippine history studies, an American influence has been embedded in Baguio City through landscape, places, narratives, and memories. Presently, a nostalgic fantasy of the golden age under American rule and colonial aesthetics is still what defines the city by its people, including local intellectuals.

## 1. บทนำ

ประเด็นปัญหาเรื่องสำนึกแบบอาณานิคม การเป็นอิสระจากอิทธิพลตกค้างของระบอบอาณานิคม และความสำเร็จในการไถ่ถอนตัวเองออกจากอาณานิคมอย่างสมบูรณ์แบบเป็นวิวาทะใหญ่ในแวดวงปัญญาชนฟิลิปปินส์อย่างน้อยนับจากทศวรรษ 1960 เป็นต้นมา ส่วนหนึ่งแสดงออกผ่านการเคลื่อนไหวของนักศึกษาและขบวนการฝ่ายซ้ายในการวิพากษ์อิทธิพลอเมริกันที่ยังคงอยู่เหนือฟิลิปปินส์ภายหลังได้รับเอกราช<sup>2</sup> คำถามเรื่องการสร้างประวัติศาสตร์แบบชนชั้นนำนิยมกับประวัติศาสตร์จากคนสามัญ ประวัติศาสตร์ชาติได้เงาอาณานิคมกับประวัติศาสตร์ชาติที่พยายามหลุดพ้นภาวะแบบอาณานิคม ประวัติศาสตร์แบบมะนิลาเป็นศูนย์กลางกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น การเขียนประวัติศาสตร์ด้วยภาษาอังกฤษกับการเขียนประวัติศาสตร์ด้วยภาษาของคนท้องถิ่น ฯลฯ ได้ถูกหยิบยกอภิปราย กระทั่งดูเหมือนว่าความทรงจำต่ออดีตยุคอาณานิคม การเขียนประวัติศาสตร์ที่เป็นอิสระหรือไม่เป็นอิสระ หรือวิวาทะหลังอาณานิคม จะดำรงอยู่ในฟิลิปปินส์นานกว่าประเทศอื่น ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้<sup>3</sup>

ท่ามกลางวิวาทะที่ไม่จบสิ้น ปฏิเสธไม่ได้ว่าศูนย์กลางของวิวาทะนั้นรัยล้อมอยู่ที่แวดวงปัญญาชนทั้งในสถาบันการศึกษาและสาธารณะชนในมะนิลาเป็นหลัก การหันไปพิจารณาปรากฏการณ์ดังกล่าวนอกพื้นที่มะนิลา รวมทั้งความทรงจำและประวัติศาสตร์ต่ออาณานิคมจากวัตถุประสงค์การศึกษาอื่น อาจช่วยเพิ่มความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์นิพนธ์ฟิลิปปินส์หรือประวัติศาสตร์การเมืองฟิลิปปินส์มากขึ้น บทความนี้ต้องการหยิบยกสิ่งที่เกิดขึ้นในบาเกียมาเป็นกรณีศึกษา

เมืองบาเกียตั้งอยู่ทางตอนเหนือของเกาะลูซอน ห่างจากมะนิลาราว 250 กิโลเมตร อยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลกว่าห้าพันฟุตส่งผลให้มีอากาศเย็นตลอดปี<sup>4</sup> ภูมิประเทศและภูมิอากาศมีส่วนสำคัญในการก่อรูปเมืองบาเกียอย่างมาก บาเกียปัจจุบันเป็นเมืองศูนย์กลางทั้งในแง่การบริหารปกครองเพราะเป็นเมืองหลวงของเขตบริหารกอร์ดิเยรา (Cordillera Administrative

<sup>2</sup> Oscar L. Evangelista, *Icons and Institutions: Essays on the History of the University of the Philippines, 1952-2000* (Quezon City: The University of the Philippines Press, 2008), 112-113.

<sup>3</sup> โปรดดูรายละเอียดข้อยกเถียงจาก สิริฉัตร รักการ, *ประวัติศาสตร์นิพนธ์ฟิลิปปินส์กับชะตากรรมของชาติ: อการตาสว่างกับอารมณ์ค้างแบบหลังอาณานิคม* (กรุงเทพฯ: Illuminations Editions, 2561) และ ทวีศักดิ์ เผือกสม, เรย์นัลโด อิลโต: มวลชนคนชั้นล่าง ประวัติศาสตร์แห่งชาติ และความรู้แบบอาณานิคม (กรุงเทพฯ: สมมติ, 2560).

<sup>4</sup> Ian Morley, "Baguio: A Mismanaged Evolutionary Narrative of the City Beautiful to the City Problematic," *Asian Geographer* 35, no. 2 (2018): 2.

Region: CAR)<sup>5</sup> เป็นศูนย์กลางทางการศึกษาในทางตอนเหนือโดยมีสถาบันการศึกษาจำนวนมาก<sup>6</sup> ตลอดจนมีการพัฒนาเขตอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก และถูกกำหนดให้อยู่ในกลุ่มเมืองคลื่นลูกใหม่ (Next Wave Cities) เพื่อรองรับธุรกิจรับจ้างบริหารระบบธุรกิจ (Business Process Outsourcing: BPO) ที่เติบโตอย่างรวดเร็วและเป็นธุรกิจสำคัญของฟิลิปปินส์ในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังดึงดูดนักท่องเที่ยวนับล้านคนต่อปี<sup>7</sup> จนกล่าวได้ว่าเป็นศูนย์กลางของลูซอนตอนเหนือในแทบทุกด้าน แม้บาเกียวจะตั้งอยู่ในเขตจังหวัดเบ็งเก็ต แต่ในแง่การบริหารปกครองไม่ได้ขึ้นต่อจังหวัดเบ็งเก็ต แต่มีหัวหน้าภาคนิติบัญญัติของเมืองคือนายกเทศมนตรีที่มาจากการเลือกตั้งของคนในเมือง ทั้งนี้พลเมืองในบาเกียวไม่ต้องเลือกตั้งตัวแทนในระดับจังหวัดและไม่ขึ้นกับภาษีของจังหวัด มีการบริหารงานที่เป็นเอกเทศ เก็บภาษีและมีอำนาจจัดการกับภาษีในพื้นที่ของตนเอง ขณะที่เมืองอื่น ๆ ในเบ็งเก็ตต้องขึ้นต่อผู้ว่าราชการจังหวัด<sup>8</sup>

สถานะที่ค่อนข้างพิเศษดังว่านี้เกิดขึ้นเพราะพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของเมืองบาเกียวค่อนข้างแตกต่างจากเมืองอื่น ๆ ของฟิลิปปินส์ หนึ่งในความแตกต่างดังกล่าวก็คือการผูกพันกับเจ้าอาณานิคมในท่าทีที่ค่อนข้างพิเศษไปกว่าที่อื่น ๆ การเข้ามายังบาเกียวของ

---

<sup>5</sup> เขตบริหารกอร์ดิเยราประกอบด้วยจังหวัดอะบรา อะปาเยา เบ็งเก็ต อีฟูเกา คาลิงกา และเมมาเทน โพรวินซ์ (บาเกียวไม่มีสถานะเป็นจังหวัด แต่เป็นเมืองที่ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดเบ็งเก็ต) อย่างไรก็ตาม เขตบริหารต่าง ๆ เป็นเพียงการแบ่งในเชิงพื้นที่ ไม่มีอำนาจในการปกครอง (ยกเว้นเขตปกครองตนเองมุสลิมมินดาเนา) ตามรัฐธรรมนูญระบุนุหน่วยการปกครองเพียงระดับจังหวัด เมือง เทศบาล และหมู่บ้านเท่านั้น จังหวัดมีหัวหน้าเป็นผู้ว่าราชการ รองลงมาคือเทศบาลและเมืองประกอบ (component cities) มีหัวหน้าเป็นนายกเทศมนตรี เล็กลงไปคือหมู่บ้าน (barangay) หัวหน้าทุกระดับมาจากการเลือกตั้ง นอกจากนี้ยังมีเมืองอิสระ (independent cities) ที่จัดอยู่ในระดับเดียวกับจังหวัด เมืองบาเกียวจัดอยู่ในประเภทหลังนี้ (โปรดดู Hal Hill, Arsenio M. Balisacan, and Sharon Faye A. Piza, "The Philippines and Regional Development," in *The Dynamics of Regional Development: The Philippines in East Asia*, ed. Arsenio M. Balisacan and Hal Hill (Quezon City: Ateneo de Manila University Press, 2007), 13).

<sup>6</sup> Gladys A. Cruz, et al., *Urbanization in Medium Sized Towns in Third World Countries, a Comparative Study of the Philippines, Thailand and Kenya: A Report on Baguio City* (Baguio City: Cordillera Studies Center, University of the Philippines Baguio, 1993), 17-19.

<sup>7</sup> Dina Delias and Patrick Daly, "The Challenges of Disaster Risk Reduction in Rapidly Expanding Urban Environments: Baguio City, Philippines since the 1990 Luzon Earthquake," in *Rebuilding Asia Following Natural Disasters: Approaches to Reconstruction in the Asia-Pacific Region*, ed. Patrick Daly and R. Michael Feener (Cambridge: Cambridge University Press, 2016), 57-80; Jana Maria Kleibert, "Strategic Coupling in 'Next Wave Cities': Local Institutional Actors and the Offshore Service Sector in the Philippines," *Singapore Journal of Tropical Geography* 35, no. 2 (2014): 245-260.

<sup>8</sup> Hill, Balisacan, and Piza, "The Philippines and Regional Development," 14-15.

เจ้าอาณานิคมอเมริกันไม่ได้มีท่าทีแบบเป็นปฏิปักษ์ดังเช่นกรณีอื่น เมืองแห่งนี้จึงมีความสัมพันธ์กับเจ้าอาณานิคม ระบอบอาณานิคม และอดีตในยุคดังกล่าวเป็นพิเศษด้วยเช่นกัน

## 2. สถานีขุนเขา: สถาบันตะวันตกในโลกตะวันออก

การก่อตั้งสถานีขุนเขา (hill station)<sup>9</sup> ในดินแดนใต้ปกครองเป็นแบบแผนที่นิยมของเจ้าอาณานิคมตะวันตกโดยเฉพาะอย่างยิ่งอังกฤษและดัตช์ เฉพาะอินเดียช่วงอาณานิคมก็เต็มไปด้วยสถานีขุนเขากว่าหกสิบแห่งที่สร้างโดยอังกฤษ<sup>10</sup> อันเป็นต้นแบบให้แก่ดินแดนอื่น ๆ ขณะที่อังกฤษและดัตช์สร้างสถานีขุนเขาหลายแห่งในเอเชียตั้งแต่ศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา แต่ในฟิลิปปินส์ก่อนการเข้ามาของอเมริกา ยังไม่มีสถานีขุนเขาที่เป็นระบบที่จะรองรับพวกชนชั้นนำตะวันตก<sup>11</sup>

กล่าวกันว่าชีวิตประจำวันของเหล่ากองทหาร ข้าราชการอาณานิคม พ่อค้า มีชนชั้นารีและครอบครัวที่ติดตามคนเหล่านี้มายังโลกตะวันออกไม่ได้กังวลถึงความรุ่งโรจน์ของจักรวรรดิหรือพระเจ้ามากไปกว่าการเอาชีวิตให้รอดจากโรคภัยต่าง ๆ<sup>12</sup> ที่ราบในโลกตะวันออกที่มีกรรมและชื้นไม่ใช่แหล่งที่ชนผิวขาวจะดำรงชีวิตได้สะดวกสบาย แต่มักทรมานด้วยโรคภัยที่เชื่อมโยงกับภูมิอากาศ หรืออาจเป็นเพียงความรู้สึกไม่สะดวกสบายในอุณหภูมิแบบนี้ แม้ความก้าวหน้าของการค้นพบทางภูมิศาสตร์ตั้งแต่ศตวรรษที่ 16 จะทำให้ชาวยุโรปตระหนักว่าดินแดนใกล้เส้นศูนย์สูตรมีอุณหภูมิสูง อากาศชื้น แต่ความรู้ในการปรับตัวก็ยังไม่พัฒนา แม้อาศัยในเขตร้อนชั้นพฤติกรรมที่เป็นอยู่ในเขตหนาวอย่างการใส่ชุดขนสัตว์ กินอาหารแคลอรีสูง สร้างบ้านเรือนที่

---

<sup>9</sup> แม้อิแซพ สเปนเซอร์ และวิลเลียม โทมัส จะอธิบายถึง “สถานีขุนเขา” หรือ “hill station” ว่าเป็นคำที่มักใช้โดยอังกฤษ ส่วนอเมริกันมักใช้คำว่าสถานตากอากาศแห่งขุนเขา หรือ mountain resort มากกว่า (โปรดดู Joseph E. Spencer and William L. Thomas, “The Hill Stations and Summer Resorts of the Orient,” *The Geographical Review* 38, no. 4 (October 1948): 637-651.) อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนพบว่าตามต้นฉบับของเอกสารหลายชิ้นที่กล่าวถึงเมืองบาเกียว มีการเรียกเมืองบาเกียวในทั้งสองรูปแบบ และโดยส่วนใหญ่มักใช้คำว่า hill station มากกว่า

<sup>10</sup> ทั้งนี้การระบุตัวเลขจำนวนสถานีขุนเขาที่แน่ชัดเป็นไปได้ยาก ขึ้นกับว่าจะใช้เกณฑ์ในการจัดจำแนกเช่นใด โปรดดู Dane Kennedy, *The Magic Mountains: Hill Stations and the British Raj* (Berkeley: University of California Press, 1996), 10.

<sup>11</sup> Robert R. Reed, *City of Pines: The Origins of Baguio as a Colonial Hill Station and Regional Capital*, rev. ed. (Baguio City: A-Seven, 1999), vii.

<sup>12</sup> Barbara Crossette, *The Great Hill Stations of Asia* (New York: Basic Books, 1999), 3.

อากาศไม่ถ่ายเท ยังคงเป็นวิถีปฏิบัติของชาวตะวันตกในระหว่างศตวรรษที่ 16-19 สถานีการค้า และที่ตั้งกองทหารทั่วไปในเอเชียจึงมักเผชิญกับการสูญเสียบุคลากรของตนในฤดูร้อน<sup>13</sup>

เดิมเมื่อบุคลากรเจ็บป่วย เจ้าอาณานิคมจะใช้วิธีส่งพวกเขากลับไปยังเมืองแม่หรือ ดินแดนใกล้เคียงที่มีอากาศเย็นกว่า ซึ่งเสี่ยงกระทบต่อสุขภาพในระหว่างเดินทาง ทั้งสิ้นเปลือง งบประมาณ ครั้นเมื่อมีการสำรวจดินแดนใต้อาณานิคมจึงพบว่ายังมีพื้นที่สูงที่มีศักยภาพเป็น สถานพักฟื้นแก่ผู้ป่วยได้ดีและเป็นประโยชน์ในแง่การพักผ่อนหย่อนใจ พื้นที่เหล่านี้มักสูงกว่า ระดับน้ำทะเลหลายพันฟุต ทิวทัศน์สวยงาม มีพืชเมืองหนาว เหมาะแก่การสร้างสถานที่รองรับ กิจกรรมทางสังคมที่พอจะทำให้ชาวตะวันตกหวนนึกถึงบรรยากาศบ้านเกิดเมืองนอนได้บ้าง<sup>14</sup>

แม้แบบแผนปฏิบัติในการเดินทางขึ้นไปบนภูเขาโดยคนท้องถิ่นมีมาตั้งแต่ก่อน อาณานิคม แต่มักเป็นเพื่อจาริกแสวงบุญที่มีนัยทางศาสนาหรือจิตวิญญาณ ต่างจากการขึ้นเขา ของชาวตะวันตก ขณะที่ฤดูกาลของการเดินทางในแบบแรกจะเชื่อมโยงกับเวลาทางศาสนา และสถานที่ที่เชื่อว่าศักดิ์สิทธิ์ ฤดูกาลของการเดินทางในแบบหลังจะเชื่อมโยงกับภูมิอากาศและ สถานที่ที่ไปก็จะเป็นสถานที่ต่างไป เช่น สถานที่ในเชิงการบริหารปกครอง การทหาร การพักผ่อนหย่อนใจ<sup>15</sup> สถานีขุนเขาจึงไม่ใช่สถาบันที่อยู่คู่กับคนท้องถิ่นในเอเชียมาแต่เดิม หากแต่สัมพันธ์กับการเข้ามาของชาวตะวันตกในโลกตะวันออกซึ่งแพร่หลายในศตวรรษที่ 19<sup>16</sup>

ทั้ง ๆ ที่เมืองในรูปแบบดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่อำนาจอาณานิคมปรากฏชัดเจนแต่ศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา แต่งานประวัติศาสตร์นิพนธ์เกี่ยวกับประสบการณ์ภายใต้อาณานิคมที่ศึกษาก่อน กลางทศวรรษ 1990 มักให้ความสำคัญกับประเด็นที่ใหญ่กว่าและละเอียดสถานีขุนเขาไป งานวิชาการที่ศึกษาสถานีขุนเขาอย่างจริงจังเกิดขึ้นในหมู่นักภูมิศาสตร์วัฒนธรรมเสียมากกว่า<sup>17</sup> ทั้งนี้งานระยะเริ่มแรกราวทศวรรษ 1940 มักจำกัดอยู่เพียงประเด็นของการกำเนิดของสถานี ขุนเขา องค์ประกอบ หน้าที่ และพัฒนาการทั่วไปมากกว่า<sup>18</sup>

<sup>13</sup> Spencer and Thomas, "The Hill Stations and Summer Resorts of the Orient," 637-639.

<sup>14</sup> Reed, *City of Pines*, vii-xiii.

<sup>15</sup> Spencer and Thomas, "The Hill Stations and Summer Resorts of the Orient," 648-649.

<sup>16</sup> Ibid., 637.

<sup>17</sup> Kennedy, *The Magic Mountains*, 2.

<sup>18</sup> เช่น Mary Shaw, "Some South India Hill Stations," *Scottish Geographical Magazine* 59, no. 3 (1944): 81-87 และ Spencer and Thomas, "The Hill Stations and Summer Resorts of the Orient," 637-651 แม้ขึ้นหลัง จะทั้งท้ายถึงกรณีความไม่พอใจของชนพื้นเมืองจากการเลือกปฏิบัติของเจ้าอาณานิคมในการจัดการสถานี ขุนเขา โดยเสนอว่าการต่อต้านของชนพื้นเมืองไม่ใช่การต่อต้านสถาบันแบบตะวันตก แต่เป็นการต่อต้านการผูกขาด การใช้งานมากกว่า แต่ก็ไม่ได้ขยายความประเด็นดังกล่าว

ต่อมาจึงมีงานศึกษาสถานียูนเขาในแง่มุมที่ซับซ้อนยิ่งขึ้นอย่างประเด็นความสัมพันธ์ของผู้คน และการจัดการเชิงพื้นที่ที่เชื่อมโยงกับการจัดความสัมพันธ์ทางสังคม เช่น ข้อเสนอจากการศึกษาสถานียูนเขาในอดีต ว่ามีตัวแปรสำคัญในการพัฒนาสถานที่ลักษณะนี้ได้แก่ประการแรก วัฒนธรรมความเชื่อของผู้ปกครองที่มีผลต่อการเลือกพื้นที่ การสร้างความชอบธรรมให้กับการเลือกของตน และความรู้เวชกรรมชาติพันธุ์แบบตะวันตก ประการต่อมาคือ ความเห็นอกเห็นใจทางเทคโนโลยี ทั้งความรู้ทางภูมิศาสตร์ การสำรวจ การทำแผนที่ และเทคโนโลยีการก่อสร้างที่เอื้อต่อการพัฒนาเมืองในที่สูง ประการสุดท้ายคือ ความสัมพันธ์แบบครอบงำ-พึ่งพิงที่เจ้าอาณานิคมใช้อำนาจทางการเมืองในการควบคุมพื้นที่และทรัพยากรอย่างเต็มรูปแบบ<sup>19</sup> ความสัมพันธ์เช่นนี้ปรากฏในงานศึกษาสถานียูนเขาในปีหนึ่งเช่นกันที่แสดงถึงการครอบงำ-พึ่งพิงระหว่างชุมชนชาวอังกฤษกับกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเอเชียอื่น ๆ รวมถึงการแยกตัวของชุมชนชาวตะวันตกจากชุมชนอื่น<sup>20</sup> เช่นเดียวกับการศึกษาเมืองในแอฟริกาภายใต้อังกฤษเปรียบเทียบกับเมืองใต้ปกครองของฝรั่งเศส ที่แม้เจ้าอาณานิคมทั้งสองจะมีมุมมองในการจัดการเมืองและวิธีแบ่งแยกพื้นที่ในทางเชื้อชาติต่างกัน แต่ก็มีรูปแบบการแบ่งแยกชัดเจนระหว่างผู้ปกครองกับผู้ใต้ปกครอง โดยเฉพาะผ่านกฎเกณฑ์ทางสถาปัตยกรรมและบริการสาธารณะ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์สะท้อนการครอบงำของเจ้าอาณานิคมเช่นเดียวกัน<sup>21</sup>

สถานียูนเขาจึงแสดงให้เห็นความพยายามทั้งเพื่อหลีกเลี่ยงและควบคุม ด้านหนึ่งผู้ปกครองต้องการอยู่ในพื้นที่ปิดที่รองรับกิจกรรมทางสังคมของตนโดยกีดกันชนพื้นเมืองอีกด้านหนึ่งก็ต้องการควบคุมสอดส่องชนพื้นเมืองดังที่หลายแห่งทำหน้าที่เป็นศูนย์บัญชาการทางการเมืองการทหารที่สำคัญ ทั้งยังขยายจากการรักษาสุขภาพบุคลากรอาณานิคมมาสู่หน้าที่ทางสังคมการเมืองและเป็นสัญลักษณ์ของอำนาจการปกครอง<sup>22</sup> ทั้งนี้ เสี่ยงวิพากษ์วิจารณ์ที่เกิดขึ้นในการย้ายระบบบริหารจากดินแดนพื้นราบมาอยู่ที่สูงสะท้อนว่าแท้จริงแล้วอำนาจบังคับควบคุมของจักรวรรดิไม่ได้เป็นไปอย่างสอดคล้องต้องกัน แต่ประกอบด้วยความหลากหลายของผลประโยชน์ทั้งในหมู่ข้าราชการ ชุมชนธุรกิจ และชนพื้นเมืองเอง<sup>23</sup>

สภาพแวดล้อมและภูมิอากาศที่น่าดึงดูด ผสานกับการจัดการภูมิทัศน์ สิ่งก่อสร้าง และกิจกรรมทางสังคมที่สร้างขึ้นรองรับชนชั้นนำตะวันตกในสถานียูนเขาที่ดำเนินไปอย่าง

<sup>19</sup> ปรากฏในบทที่ 7 "Social Space: The Hill Station as a Cultural Community" ใน Anthony D. King, *Colonial Urban Development: Culture, Social Power and Environment* (London: Routledge & Kegan Paul, 1976).

<sup>20</sup> S. Robert Aiken, "Early Penang Hill Station," *Geographical Review* 77, no. 4 (1987): 421-439.

<sup>21</sup> Odile Goerg, "From Hill Station (Freetown) to Downtown Conakry (First Ward): Comparing French and British Approaches to Segregation in Colonial Cities at the Beginning of the Twentieth Century," *Canadian Journal of African Studies* 32, no. 1 (1998): 1-31.

<sup>22</sup> Kennedy, *The Magic Mountains*.

<sup>23</sup> Judith T. Kenny, "Claiming the High Ground: Theories of Imperial Authority and the British Hill Stations in India," *Political Geography* 16, no. 8 (1997): 655-673.

ต่อเนื่องทำให้หลายแห่งพัฒนาไปไกลกว่าหน้าที่เริ่มแรกในฐานะสถานฟื้นฟูสุขภาพ นับแต่กลางศตวรรษที่ 19 จากที่เคยเน้นสนองการพักผ่อนของทหารและบุคลากรที่เจ็บป่วย ก็กลายมาเป็นแหล่งท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ<sup>24</sup> นำไปสู่การเข้ามาใช้และสัมพันธ์กับพื้นที่โดยกลุ่มคนที่หลากหลาย กรณีदारจีลิงสะท้อนว่าภาพจำต่อเมืองขุนเขาในฐานะดินแดนแปลกใหม่น่าค้นหาเต็มไปด้วยทิวทัศน์ที่สวยงามเริ่มถูกทำลาย อันเป็นผลจากการผนวกเข้ากับระบบเศรษฐกิจอาณานิคมอย่างแนบแน่น จนทำให้ไม่ใช่พื้นที่สงวนเฉพาะกลุ่มชนชั้นนำอีกต่อไป แต่รวมถึงกลุ่มแรงงาน เสมียน พ่อค้ารายย่อย ฯลฯ ที่สำคัญต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของเมืองเช่นกัน<sup>25</sup>

ความเปลี่ยนแปลงนี้เกิดขึ้นกับสถานี่ขุนเขาหลายแห่งและเข้มข้นขึ้นในยุคหลังอาณานิคมที่องค์ประกอบต่าง ๆ ในพื้นที่ถูกแปรหน้าที่มาตอบสนองคนในชาติและกลายเป็นปลายทางการท่องเที่ยวของประเทศ ไม่ได้รองรับเพียงชนชั้นนำตะวันตกอีกต่อไป การเติบโตของการท่องเที่ยวและผลกระทบอันเนื่องมาจากพัฒนาการระลอกหลังจึงนำมาสู่การศึกษาสถานี่ขุนเขาในกลุ่มงานทางด้านการท่องเที่ยวและการศึกษาเมืองโดยเฉพาะตั้งแต่ปลายทศวรรษ 1990<sup>26</sup> และบางก็เี่ยวเองก็ปรากฏงานศึกษาในลักษณะดังกล่าวหลายชิ้นเช่นกัน<sup>27</sup>

---

<sup>24</sup> Reed, *City of Pines*, 65.

<sup>25</sup> Nandini Bhattacharya, "Leisure, Economy and Colonial Urbanism: Darjeeling, 1835-1930," *Urban History* 40, no. 3 (2013): 442-461.

<sup>26</sup> เช่น A. Terry Rambo, et al., *The Challenges of Highland Development in Vietnam* (Hawaii: East-West Center Program on Environment, 1995); S. K. Singh and Prithvish Nag, *Tourism and Trekking in Nainital Region* (New-Delhi: Concept, 1999); Rajinder S. Jutla, "Visual Image of the City: Tourists' Versus Residents' Perception of Simla, a Hill Station in Northern India," *Tourism Geographies* 2, no. 4 (2000): 404-420; Jean Michaud and Sarah Turner, "Contending Visions of a Hill-Station in Vietnam," *Annals of Tourism Research* 33, no. 3 (2006): 785-808; Jean Michaud and Sarah Turner, "Reaching New Heights. State Legibility in Sa Pa, a Vietnam Hill Station," *Annals of Tourism Research* 66 (2017): 37-48; Isabelle Sacareau, "Himalayan Hill Stations from the British Raj to Indian Tourism," *European Bulletin of Himalayan Research* 31 (2007): 30-45; Robert C. M. Weebbers and Hanizah Idris, "Decisions Made on the Development of the Hill Station of Cameron Highlands from 1884 Till Present Day," *Journal of Surveying, Construction and Property* 7, no. 1 (2016): 1-11.

<sup>27</sup> เช่น June Prill-Brett, *Baguio: A Multi-Ethnic City and the Development of the Ibaloy as an Ethnic Minority* (Baguio City: Cordillera Studies Center, University of the Philippines Baguio, 1996); Frederic G. Mayo, "From Kafagway to Baguio," in *Baguio City on Its 89th Year: A Brief History of Baguio Barangays* (Baguio City: City Government of Baguio, 1998), 11-15; Toh Goda, "Postcolonialism and Local Politics in Baguio City, Northern Luzon, Philippines," in *Post Colonialism and Local Politics in Southeast Asia*, ed. Toh Goda (Quezon City: New Day, 2003), 106-141; Seng-Guan Yeoh, "Beyond the Commerce of Man": Street Vending, Sidewalks, and Public Space in a Mountain City in the Philippines," *Urban Anthropology* 40, no. 3-4 (2011): 285-317., Morley, "Baguio," 1-19.



แม้การสร้างสถานีขุนเขาบาเกียจะล่าช้ากว่าดินแดนอาณานิคมอื่นคือเกิดในต้นศตวรรษที่ 20 แต่ความพยายามของสเปนก่อนหน้านั้นในการบุกเบิกพื้นที่สำคัญยิ่งต่อการสร้างเมืองบาเกียโดยอเมริกา แต่เมื่อหวนกลับมาพิจารณาวิวัฒนาการเกี่ยวกับสำนักแบบอาณานิคมอิทธิพลตกค้างของระบอบดังกล่าว รวมถึงข้อถกเถียงต่อการเขียนประวัติศาสตร์ที่ดำเนินไปอย่างคึกคักในแวดวงประวัติศาสตร์ฟิลิปปินส์ กลับกลายเป็นว่าบาเกียไม่ได้อยู่ในความสนใจนัก ทั้ง ๆ ที่เป็นพื้นที่ที่การสำแดงอำนาจอาณานิคมปรากฏชัดกว่าอีกหลายเมือง<sup>28</sup>

### 3. บาเกียในหุบเขามรดกกาล ภายใต้การขยายอำนาจของจักรวรรดิสเปน

จักรวรรดิสเปนเริ่มรุกคืบยึดครองดินแดนที่เรียกว่าฟิลิปปินส์ในปัจจุบันนับจากกลางศตวรรษที่ 16 ตลอดสามศตวรรษต่อมาที่สเปนตั้งตนเป็นเจ้าอาณานิคม การขยายอำนาจไปครอบงำเหนือพื้นที่บาเกียเกิดขึ้นอย่างเบาบาง กระนั้นความคิดเบื้องหลังการรุกคืบและการให้ความหมายแก่พื้นที่บาเกียก็มีส่วนส่งต่อไปสู่ยุคสมัยของเจ้าอาณานิคมอเมริกัน และความสัมพันธ์ระหว่างสเปนกับทั้งพื้นที่บาเกียและผู้คนในดินแดนนี้ก็ยิ่งถูกนำกลับมากล่าวถึงและสร้างความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์ของเมืองและความสัมพันธ์กับอาณานิคมในระยะต่อมา

สเปนเริ่มตั้งมั่นฐานกำลังที่เซตวิสายาช ตอนกลางของฟิลิปปินส์ และค่อย ๆ รุกไปพื้นที่อื่นอย่างต่อเนื่อง กระทั่งในปี 1571 ได้เลือกมะนิลาเป็นศูนย์กลางการปกครอง เมื่ออำนาจปกครองเริ่มมั่นคง มะนิลาภายใต้การปกครองของสเปนยกระดับเป็นเมืองใหญ่อันดับต้น ๆ ของโลก<sup>29</sup> ขณะที่แบบแผนหลักในการเข้าสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของมหาอำนาจตะวันตกช่วงแรกส่วนใหญ่ยังไม่ถึงขั้นควบคุมปัจจัยการผลิตแบบเบ็ดเสร็จ และยังพัวพันกับดินแดนและการบริหารปกครองในขอบเขตจำกัด แต่การรุกไปยังฟิลิปปินส์ของสเปนนั้นต่างไป กล่าวคือ

<sup>28</sup> แม้จะมีงานที่น่าสนใจอย่างเช่น David Eric Brody, "Building Empire: Architecture and American Imperialism in the Philippines," *Journal of Asian American Studies* 4, no. 2 (2001): 123-145; Ian Morley, "The Cultural Expansion of America: Imperialism, Civic Design and the Philippines in the Early 1900s," *European Journal of American Culture* 29, no. 3 (2010): 229-251; Rebecca Tinio McKenna, *American Imperial Pastoral: The Architecture of U.S. Colonialism in the Philippines* (Chicago: University of Chicago Press, 2017) และ Scott Kirsch, "Aesthetic Regime Change: The Burnham Plans and US Landscape Imperialism in the Philippines," *Philippine Studies: Historical and Ethnographic Viewpoints* 65, no. 3 (2017): 315-356 งานเหล่านี้ศึกษาความสัมพันธ์เชิงอำนาจในการจัดการพื้นที่ การวางผังเมือง และสถาปัตยกรรมแบบอาณานิคม แต่ยังไม่เน้นวิเคราะห์ทำความเข้าใจในช่วงยุคสมัยภายใต้การปกครองของอเมริกาเสียเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้น Brody, "Building Empire." ที่ทิ้งท้ายบทความถึงประเด็นสำนักอาณานิคมในยุคสมัยปัจจุบันของบาเกียเพียงหนึ่งย่อหน้า

<sup>29</sup> Patricio N. Abinales and Donna J. Amoroso, *State and Society in the Philippines* (Lanham: Rowman & Littlefield, 2005), 50-52, 56-57.

สเปนต้องการแผ่ขยายศาสนาและเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของชนพื้นเมือง จนนำมาสู่การขยายดินแดนอย่างเป็นระบบ พยายามควบคุมโดยตรง และเปลี่ยนแปลงสังคมเศรษฐกิจตั้งแต่แรกเริ่มที่มาถึง วิธีการสำคัญคือการสร้างเมืองป้อมปราการเพื่อความมั่นคงทางทหารและการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มมิชชันนารีเพื่อแผ่ขยายวัฒนธรรมสเปนและเปลี่ยนศาสนาของผู้คน เมืองจึงนับว่าเป็นเครื่องมือสำคัญของกระบวนการแผ่อำนาจของจักรวรรดินับแต่แรกเริ่ม<sup>30</sup>

อย่างไรก็ตาม เมื่อเทียบกับเขตพื้นที่ราบแล้ว การขยายอำนาจของสเปนสู่เขตภูเขาหันทันเต็มไปด้วยอุปสรรค เหตุผลแรกเริ่มที่สเปนรุกไปยังเขตภูเขาของลูซอนคือการค้นหาทองคำสินทรัพย์สำคัญที่คนบนที่สูงนำไปแลกเปลี่ยนกับวัวควายและสินค้าที่ตนเองผลิตไม่ได้กับคนพื้นราบ<sup>31</sup> คณะสำรวจแรกไปถึงยังพื้นที่เบ็งเกิดในปี 1572 จากนั้นก็ส่งคณะสำรวจออกไปครั้งแล้วครั้งเล่า แม้บางรอบจะได้ทองคำรวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่และผู้คนอย่างละเอียด แต่ก็ต้องเผชิญความสูญเสียอย่างหนัก ชาวอิโกรอต (Igorot)<sup>32</sup> มักมีท่าที่เป็นปฏิปักษ์โดยด้านทานอำนาจของสเปนอยู่เกือบสามศตวรรษ ทั้งเพื่อตอบโต้การแสวงหาทองคำและการเผยแพร่ศาสนา สุดท้ายสเปนต้องถอยถอยถอยและใช้วิธีปกครองแบบหลวม ๆ จากศูนย์บัญชาการในพื้นที่ราบเขตใกล้เคียงอย่างลาอูนีออนแทน กระบวนการเปลี่ยนชนพื้นเมืองให้ “มีอารยะ” จึงมักถูกต่อต้านเสียมากกว่า และสเปนก็ไม่สามารถครอบครองเขตพื้นที่สูงของลูซอนได้อย่างถาวร<sup>33</sup>

แม้ทองคำจะเป็นเป้าหมายสำคัญในการขยายอำนาจสู่กอร์ดิเยรา แต่สิ่งที่นำพาความเปลี่ยนแปลงมหาศาลมายังพื้นที่ในยุคสเปนคือ ยาสูบ สินค้าที่สร้างรายได้เป็นอย่างดีเป็นกอบเป็นกำแก่สเปนที่ดำเนินการค้าผูกขาดมาตั้งแต่ต้นทศวรรษ 1780 เมื่อชาวอิโกรอตทำหายขาดการผูกขาดโดยขยายพื้นที่เพาะปลูกจนถึงลักลอบค้ากับคนพื้นราบ จึงนำมาสู่การปราบปรามอย่างหนักหน่วง

<sup>30</sup> Reed, *City of Pines*, 4-7.

<sup>31</sup> June Prill-Brett, “The Ethnohistory of Baguio: From the Pre-Colonial to the American Colonial Period,” in *Tradition and Transformation Studies on Cordillera Indigenous Culture*, ed. Delfin L. Tolentino Jr. (Baguio City: Cordillera Studies Center, University of the Philippines Baguio, 2015), 264-266.

<sup>32</sup> คำที่ใช้เรียกกลุ่มชาติพันธุ์ในเขตภูเขาตอนเหนือของลูซอนโดยรวม กลุ่มชาติพันธุ์หลัก ๆ ที่ถูกนับรวมว่าเป็นชาวอิโกรอต เช่น อิบาลอย คันคานาเอย์ บอนต็อก อีฟูเกา คาลิงกา อาปาเยา ฯลฯ ทั้งนี้คำดังกล่าวมีความหมายคล้ายคำว่า “ชาวเขา” ในภาษาไทยหรือคนที่อยู่บนพื้นที่ภูเขา (mountain people) โดยเป็นคำที่คนภายนอกใช้เรียกพวกเขา เดิมที่ผู้คนบนที่สูงเหล่านี้ไม่ได้เรียกตนเองในแบบดังกล่าว แต่ต่อมามีความเปลี่ยนแปลงของการนิยามตนเองและพบการเรียกตนเองว่าอิโกรอตโดยพวกเขาเองอย่างแพร่หลายมากขึ้น ประเด็นเรื่องการเมืองของการนิยาม/เรียกตนเองนี้ดู Gerard A. Finin, *The Making of the Igorot: Contours of Cordillera Consciousness* (Quezon City: SDMU Press, 2005); Deirdre McKay, “Rethinking Indigenous Place: Igorot Identity and Locality in the Philippines,” *The Australian Journal of Anthropology* 17, no. 3 (2006): 291-306.

<sup>33</sup> Reed, *City of Pines*, 31-36; Prill-Brett, “The Ethnohistory of Baguio,” 267-269.

และเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างหน่วยการปกครอง ณ พื้นที่ลาอูนีองในปี 1846 และในภายหลังย้ายมายังลาตริเน็ตต์ พื้นที่ติดกับตอนเหนือของบาเกียวปัจจุบัน<sup>34</sup>

ลาตริเน็ตต์นับเป็นเมืองที่โดดเด่นในทศวรรษสุดท้ายของศตวรรษที่ 19 สเปนสร้างทั้งโบสถ์ ศาล คุก โรงเรียน ตลาด สถานีทดลองการเกษตร สถานพยาบาลขนาดเล็กที่ขยายการรองรับผู้ป่วยได้มากขึ้นในระยะต่อมา กลายเป็นแหล่งที่ขึ้นชื่อทั้งในเรื่องสิ่งแวดล้อม ภูมิอากาศที่เอื้อต่อการฟื้นฟูสุขภาพ ภูมิทัศน์ที่สวยงาม และความอุดมสมบูรณ์ จนนับได้ว่าทำหน้าที่คล้ายกับสถานี่ขุนเขาขนาดย่อม การเข้ามาพัวพันในพื้นที่สูงของลูซอนมากขึ้นทำให้สเปนตระหนักในศักยภาพของพื้นที่โดยเฉพาะในแง่สุขภาพ กระทั่งมีการสำรวจทางการแพทย์และวิศวกรรมเบื้องต้น และพบว่าแม้ลาตริเน็ตต์จะมีการพัฒนาพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกมาบ้างแล้ว แต่บาเกียวเป็นตัวเลือกที่ดีที่สุดเนื่องจากทำเลที่ตั้งมีศักยภาพในการพัฒนา มากกว่า จนมีข้อเสนอให้พัฒนาถนนเพื่อเชื่อมการคมนาคมระหว่างเขตภูเขากับพื้นราบ อย่างไรก็ตาม ยังเป็นเพียงข้อเสนอที่ไม่สามารถทำให้เกิดขึ้นจริงในยุคสเปน<sup>35</sup>

ความสำเร็จในการขยายอำนาจของสเปนในที่สูงคืบหน้าเพียงบางส่วน โดยอาศัยการเชื่อมต่อกับกลุ่มชนชั้นนำในท้องถิ่น พวกบัคนัง (baknang)<sup>36</sup> สามารถประสานผลประโยชน์กับเจ้าอาณานิคมและทำหน้าที่ในการเป็นตัวแทนของสเปนในการปกครองระดับท้องถิ่นได้ในระดับ/ระยะหนึ่ง เนื่องจากกลุ่มคนเหล่านี้มีฐานะทางเศรษฐกิจอยู่ที่ทองคำ การเลือกหนีไปจึงเป็นทางเลือกที่น่าดึงดูดน้อยกว่าการเจรจาต่อรอง<sup>37</sup> กลุ่มบัคนังซึ่งสามารถสะสมทรัพยากรมีค่าในท้องถิ่นเพื่อแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจกับคนภายนอกและสามารถสื่อสารได้ดี พยายามสานสัมพันธ์กับเจ้าอาณานิคม กระทั่งได้รับความไว้วางใจให้ดำรงตำแหน่งทางการในท้องถิ่นหลายต่อหลายรุ่น อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองชาวสเปนกับชนพื้นเมืองไม่ได้มีเพียงแง่มุมที่ราบรื่นหรือการประสานผลประโยชน์เพียงด้านเดียว แต่ยังมีเหตุการณ์แสดงให้เห็นถึงความขัดแย้ง การหลบหนีของชนพื้นเมือง และการใช้ความรุนแรงด้วยเช่นกัน<sup>38</sup>

<sup>34</sup> Reed, *City of Pines*, 36-38; Prill-Brett, *Baguio*, 2; Prill-Brett, "The Ethnohistory of Baguio," 269-270.

<sup>35</sup> Reed, *City of Pines*, 38-48.

<sup>36</sup> คำเรียกกลุ่มชนชั้นนำชาวอิวาลอยที่สามารถส่งความมั่งคั่งจากทองคำและวัว วัวมีความสำคัญต่อการจัดลำดับช่วงชั้นทางสังคม อิวาลอยเป็นชาติพันธุ์หนึ่งที่จัดอยู่ในกลุ่มชาวอิโกรอิต แต่ชาวอิวาลอยนับเป็นกลุ่มที่มีการจัดโครงสร้างทางสังคมที่ต่างไปจากกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ในพื้นที่ใกล้เคียง โดยมีลำดับชั้นทางสังคมอย่างเด่นชัด ซึ่งสัมพันธ์เชื่อมโยงกับการครอบครองฐานทรัพยากรเป็นหลัก ขณะที่ชาติพันธุ์อื่น ๆ ยึดตามสายตระกูล (โปรดดู Prill-Brett, "The Ethnohistory of Baguio," 264-266.)

<sup>37</sup> Olivia M. Haban, "Gold Mining in Benguet to 1898," *Philippine Studies* 48, no. 4 (2000): 483-486.

<sup>38</sup> Otto Scheerer, "On Baguio's Past (Chapters from Local History and Tradition)," *The Archive: A Collection of Papers Pertaining to Philippine Linguistics*, Accessory Paper No. 1 (1931-1932): 39-47.

ตลอดครึ่งหลังของศตวรรษที่ 19 การลุกฮือของชาวอิโกรีตยังคงเกิดขึ้นอยู่เป็นระยะ จนถึงช่วงปฏิวัติ ขณะที่บางส่วนหาทางต่อรองกับเจ้าอาณานิคม แต่ก็ยังมีอีกจำนวนมากที่เลือกจะปะทะหรือหลบหนีไปยังภูเขาที่ห่างไกลออกไป<sup>39</sup> ชาวอิโกรีตโดยเฉพาะกลุ่มบักนัง ซึ่งครั้งหนึ่งเคยประสานผลประโยชน์กับสเปนได้กลับกลายเป็นกลุ่มที่เข้าร่วมกับกองกำลังปฏิวัติอย่างแข็งขัน ความต้องการและการชูตริตที่เข้มข้นขึ้นในปลายยุคสเปนเป็นชนวนสำคัญที่ทำให้ความสัมพันธ์ของสองฝ่ายถึงจุดแตกหัก กลุ่มบักนังสานความร่วมมือกับผู้นำท้องถิ่นอื่น ๆ ที่มีสายสัมพันธ์ทางการค้ากันมาก่อน เพื่อสนับสนุนกองกำลังปฏิวัติต่อต้านสเปน ขณะเดียวกันก็หันไปแสวงหาความร่วมมือใหม่ ๆ กับผู้ปกครองที่มาจากหลังอย่างอเมริกา<sup>40</sup>

ความพยายามแสวงหาและครอบครองทองคำ จนถึงความพยายามกำราบชาวอิโกรีตที่บ่อนทำลายการผูกขาดยาสูบ เป็นเหตุสำคัญให้สเปนปรารถนาจะควบคุมพื้นที่สูงของลูซอนอย่างเบ็ดเสร็จ กระทั่งใช้วิธีปราบปรามรุนแรงและสร้างหน่วยการปกครองบนดินแดนแห่งนี้ในลักษณะถาวร เกิดสถาบันสำคัญหลายแห่งบนพื้นที่ลาตริเนแดด และเมืองดังกล่าวก็มีบทบาทเด่นชัดในปลายศตวรรษที่ 19 การดำรงอยู่ในพื้นที่อย่างต่อเนื่องของบุคลากรอาณานิคมทำให้ศักยภาพของลาตริเนแดดในแง่ภูมิอากาศที่ดีต่อสุขภาพเป็นที่ประจักษ์แก่สเปน นำไปสู่การศึกษาสำรวจความเป็นไปได้ในการสร้างสถานีขุมเขาจนได้ข้อสรุปว่าเหมาะสมกว่า แม้ข้อเสนอดังกล่าวจะไม่ได้รับการผลักดันสู่ผลอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมในยุคสเปน แต่ก็เป็นที่จุดเริ่มต้นและฐานสำคัญที่พัฒนาต่อมาโดยอเมริกา

#### 4. เมืองเหมรमितในสมัยอาณานิคมอเมริกัน

สงครามระหว่างสเปนและอเมริกาซึ่งจบลงด้วยสนธิสัญญาแห่งปารีส (1898) นำไปสู่การ “ขาย” ฟิลิปปินส์ให้แก่อเมริกาในราคา 20 ล้านดอลลาร์ ถือเป็น การสิ้นสุดยุคสมัยการปกครองของสเปนเหนือฟิลิปปินส์และส่งต่อหมู่เกาะแห่งนี้สู่ผู้ปกครองใหม่ แม้ว่าสงครามฟิลิปปินส์-อเมริกัน อันเกิดขึ้นจากการลุกฮือของชาวฟิลิปปินส์จะยืดเยื้อตั้งแต่ต้นปี 1899 ถึงกลางปี 1902 นำมาซึ่งความสูญเสียและโกลาหลในหลายพื้นที่ แต่เมื่ออเมริกาสามารถที่จะอ้างอำนาจปกครองได้อย่างสมบูรณ์แบบและเริ่มแผนการบริหารปกครองอาณานิคมอย่างเต็มตัวได้หลังจากนั้นไม่นาน ก็ดูเหมือนฟิลิปปินส์จะฟื้นตัวได้อย่างรวดเร็วภายใต้ผู้ปกครองใหม่นี้<sup>41</sup>

โลกอาณานิคมในช่วงศตวรรษที่ 20 เอื้ออำนวยให้การปกครองของอเมริกันแตกต่างไปจากการปกครองของสเปนอย่างมีนัยสำคัญ ในช่วงศตวรรษใหม่นี้ ความเข้มข้นของสิ่งที่หลงเหลือ

<sup>39</sup> McKenna, *American Imperial Pastoral*, 23.

<sup>40</sup> Ibid., 24-25; Haban, “Gold Mining in Benguet to 1898,” 483-486.

<sup>41</sup> Reynaldo Clemeña lleto. *Filipinos and Their Revolution: Event, Discourse, and Historiography* (Quezon City: Ateneo de Manila University Press, 1998).

เข้ามาในดินแดนอาณานิคมโพ้นทะเลเอ็งทริคูน ไม่ใช่เพียงเฉพาะเครื่องมือทางการปกครอง หรือเทคโนโลยีสมัยใหม่เท่านั้น แต่ยังรวมถึงอุดมการณ์ อุดมคติ และแรงบันดาลใจแบบอาณานิคม อันรวมถึงสำนึกในการบุกเบิกอย่างมี “จริยธรรม” การตั้งรกรากบนดินแดนที่ธรรมชาติบริสุทธิ์ ดีต่อสุขภาพและจิตวิญญาณ และการเข้าไปเปลี่ยนพื้นที่หุบเขาซึ่งเวลาต่อมาจะกลายเป็นเมือง บาเกียว เกิดขึ้นภายใต้แรงผลักดันเหล่านี้ด้วยเช่นกัน

บาเกียวในยุคของผู้ปกครองใหม่เปลี่ยนโฉมหน้าจากเดิมอย่างสิ้นเชิง อเมริกันเชื่อ เช่นเดียวกับสเปนว่าอากาศร้อนชื้นไม่เหมาะกับการตั้งถิ่นฐานของชนผิวขาว แม้ต้นศตวรรษที่ 20 วิทยาการทางการแพทย์จะก้าวหน้าขึ้น แต่โรคภัยที่ระบาดในฟิลิปปินส์ยังสร้างความกังวลใจให้ชาวอเมริกัน พวกเขาเริ่มปฏิบัติตามข้อแนะนำทางการแพทย์ ใช้ยาสมัยใหม่ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตามหลักสุขภาพะ ออกกำลังกาย ตลอดจนลาพักร้อนเพื่อกลับไปใช้ชีวิตที่เมืองแม่ หรือประเทศที่มีอากาศหนาวเย็นอย่างญี่ปุ่น แต่วิธีการเช่นนี้นำมาซึ่งค่าใช้จ่ายมหาศาลทั้งยังจำกัดเฉพาะคนบางกลุ่ม สุดท้ายจึงนำมาสู่การสร้างสถานีขุนเขาตามอย่างชาติตะวันตกอื่น ๆ<sup>42</sup>

การสำรวจเขตภูเขาแห่งเบ็งเกิตดำเนินการอย่างเข้มข้นและเป็นภารกิจแรก ๆ ที่ คณะกรรมาธิการที่นำโดยวิลเลียม ทัฟท์ (Taft Commission) คณะบริหารชุดพลเรือนที่มาแทนที่ การปกครองของกองทัพ ผลักดันให้เกิดขึ้น มีการตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจที่นำโดยดีน วอร์เชสเตอร์ (Dean Worcester) และลูค ไทร์ (Luke Wright) ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญหลายศาสตร์ สัมภาษณ์ชาวยุโรปในพื้นที่ ศึกษาเอกสารต่าง ๆ รวมทั้งเอกสารของคณะกรรมาธิการเบ็งเกิต ที่จัดทำในสมัยสเปน ชนชั้นนำเหล่านี้ไม่เพียงศึกษาความเป็นไปได้ในการตั้งสถานีขุนเขาใน บาเกียว แต่ยังวิงวอนหาการสนับสนุนจากรัฐบาลระดับสูงในวอชิงตันด้วย<sup>43</sup> ส่วนหนึ่งของ รายงานการสำรวจซึ่งสนับสนุนการสร้างสถานีขุนเขาที่บาเกียว ปรากฏดังนี้

“ภูมิอากาศของพื้นที่สูงในเบ็งเกิตคล้ายคลึงกันมากกับตอนเหนือของนิวอิงแลนด์ในช่วงปลายฤดูใบไม้ผลิและต้นฤดูร้อน มีหลายเหตุผลที่ทำให้เชื่อได้ว่าผู้หญิงและเด็กชาวผิวขาวจะสามารถใช้ชีวิตและเติบโตได้ในที่แห่งนี้ ... เราเชื่อมั่นว่าหากจังหวัดเบ็งเกิตสามารถเชื่อมต่อกับมะนิลาได้ เงินเป็นพัน ๆ ดอลลาร์และชีวิตที่มีค่านับร้อย ๆ จะได้รับการรักษาเอาไว้ บาเกียวจะเป็นทำเลที่ดีเยี่ยมสำหรับค่ายทหารที่กองทหารจะสามารถกระจายกำลังไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ในหมู่เกาะตามที่ต้องการ มันยังเป็นที่ที่เหมาะสมแก่การปรับตัวให้คุ้นเคยกับสภาพภูมิอากาศสำหรับผู้มาใหม่

<sup>42</sup> Reed, *City of Pines*, 49-64.

<sup>43</sup> Ibid., 66-71; Prill-Brett, *Baguio*, 2-3.

ทหารที่ทุกข์ทรมานจากผลของสภาพภูมิอากาศที่ไม่เอื้ออำนวยสามารถถูกส่งมาที่นี่เพื่อให้ฟื้นฟูร่างกายก่อนที่จะทรุดโทรมลงไป ... [ดังนั้น] ผู้ที่ได้รับบาดเจ็บและผู้ป่วยสามารถได้รับโอกาสที่จะฟื้นฟูสุขภาพภายใต้เงื่อนไขที่เหมาะสมดังกล่าวนี้

มันเต็มไปด้วยทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ และจากประสบการณ์แสดงให้เห็นว่ามันทำหน้าที่ได้ดีในพื้นที่แห่งนี้ แนนอนว่าผลไม้ ผัก และธัญพืชในเขตอบอุ่นสามารถเติบโตได้ดีเช่นกัน

สิ่งที่ต้องดำเนินการโดยทันทีคือการสร้างทางหลวงเพื่อเชื่อมมาเกี่ยวกับตากูบิน ... [นอกจากนั้น] เราเห็นด้วยอย่างเต็มที่ว่าทางรถไฟจากตากูบินหรือซูลควรจะทำให้เสร็จสมบูรณ์ในเวลาที่เหมาะสม หากสิ่งนี้แล้วเสร็จ เบ็งเก็ทจะเป็นสถานที่พักผ่อนเพื่อรักษาสุขภาพชั้นเลิศ พร้อมที่จะเข้าถึงได้โดยผู้คนที่หมกมุ่นและจากชายฝั่งของจีน"<sup>44</sup>

หน่วยการปกครองเบ็งเก็ทได้รับการก่อตั้งพร้อม ๆ กับหน่วยการปกครองอื่นอีกหลายแห่งในฟิลิปปินส์เมื่อปี 1900 โดยมีบาเกียวเป็นเมืองหลวง ต่อมาปี 1903 บาเกียวได้รับการสถาปนาให้มีสถานะเป็นเมืองหลวงฤดูร้อนแห่งฟิลิปปินส์ ราวสาม เดือนนับตั้งแต่มิถุนายนถึงกันยายนเป็นต้นไปของทุกปี ข้าราชการจากมะนิลา รวมทั้งครอบครัวและผู้ติดตามจะย้ายมาปฏิบัติงานที่นี่ (บาเกียวยุติบทบาทดังกล่าวในปี 1913 ด้วยเหตุผลเรื่องงบประมาณ) และในปี 1909 เมืองบาเกียวได้รับสถานะเป็น chartered city หรือเมืองที่มีอำนาจในการบริหารจัดการตนเอง สถานะดังกล่าวส่งเสริมให้บาเกียวกลายเป็นศูนย์กลางสำคัญในระยะต่อมา<sup>45</sup>

แม้บาเกียวถูกประกาศเป็นเมืองหลวงฤดูร้อน แต่ระยะแรกยังไม่ได้รับการพัฒนาเต็มรูปแบบ คนสำคัญในการผลักดันการก่อสร้างเมืองบาเกียวทั้งด้วยวิธีการและไม่ใช่เป็นการจนได้รับการขนานนามว่าเป็น “บิดาแห่งบาเกียว” คือ วิลเลียม คาเมอร์รอน ฟอর্বส์ (William Cameron Forbes) ซึ่งดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการบริหารปกครองฟิลิปปินส์ในช่วงปี 1904-1909 และตำแหน่งข้าหลวงใหญ่ประจำฟิลิปปินส์ในช่วงปี 1909-1913 ฟอর্বส์ ทาบามดาเนียล เบิร์นแฮม (Daniel Burnham) สถาปนิกและนักวางผังเมืองชั้นนำ

<sup>44</sup> *Report of the Philippine Commission* (1901), no.1, 146-147, quoted in Reed, *City of Pines*, 72.

<sup>45</sup> Prill-Brett, *Baguio*, 3-4; Cruz, et al., *Urbanization in Medium Sized Towns in Third World Countries, a Comparative Study of the Philippines, Thailand and Kenya*, 9-10.

ชาวอเมริกัน ให้วางผังเมืองสำหรับมะนิลาและบาเกียว<sup>46</sup> จนชื่อของเบิร์นแฮมถูกนำมาตั้งเป็นชื่อของสวนสาธารณะใจกลางเมือง การออกแบบเมืองบาเกียวเผชิญข้อจำกัดน้อยกว่าและสามารถจัดการกับภูมิทัศน์ได้อย่างอิสระกว่าเมื่อเทียบกับมะนิลา เพราะยังมีเพียงบ้านคนไม่กี่หลัง ส่วนมะนิลาพัฒนาเป็นเมืองอย่างเต็มรูปแบบมานานและเต็มไปด้วยสิ่งก่อสร้างเดิมที่สเปนสร้างไว้<sup>47</sup>

ฟอร์บส์หาทางออกจากข้อจำกัดด้านงบประมาณด้วยการกระตุ้นการลงทุนของเอกชน และผลักดันให้เกิดการประมูลที่ดินและอสังหาริมทรัพย์ ทั้งยังจัดกิจกรรมทางสังคมต่าง ๆ เพื่อดึงดูดให้คนมาเยือนบาเกียว โครงการก่อสร้างเกิดขึ้นต่อเนื่องทั้งส่วนราชการ อาคารพาณิชย์ และที่พักอาศัยของคนทั่วไป กล่าวได้ว่าเมื่อสิ้นสุดยุคของฟอร์บส์ กายภาพของบาเกียวก็นอกจากสถานที่และสาธารณูปโภค สิ่งสำคัญไม่แพ้กันก็คือการสร้างถนนเชื่อมต่อมายังบาเกียว การสร้างถนนและการสร้างเมืองบาเกียวถูกพิจารณาว่าจำเป็นต้องทำควบคู่กันไป<sup>50</sup> ถนนสายดังกล่าวเดิมชื่อว่าถนนเบ็งเกิต ภายหลังเปลี่ยนเป็นถนนเคนนอนเพื่อเป็นเกียรติแก่ผู้ควบคุมการก่อสร้างคนสุดท้ายที่ได้รับยกย่องว่าสามารถควบคุมการก่อสร้างที่ยากลำบากให้แล้วเสร็จ ลักษณะภูมิประเทศที่เป็นอุปสรรคส่งผลให้งบประมาณเพิ่มสูงกว่าที่คาดการณ์ไว้กว่า 30 เท่า เวลาที่คาดว่าจะแล้วเสร็จในหนึ่งปีก็ขยายเป็นสี่ปี<sup>51</sup> นำมาสู่การตั้งคำถามจากทั้งชาวอเมริกัน และฟิลิปปินในมะนิลา ขณะที่ชาวอเมริกันวิพากษ์วิจารณ์เรื่องการสร้างถนน ชาวฟิลิปปินวิจารณ์ทั้งการสร้างถนนและสถานีขนส่งเขาเพราะมองว่าเป็นการเอาเงินสาธารณะไปใช้เพื่อความต้องการของชนชั้นนำตะวันตก<sup>52</sup> การสร้างคันทรีคลับและโรงเรียนสำหรับลูกหลานชาวอเมริกัน การก่อตั้งฐานทัพทหาร รวมถึงสถาบันอื่น ๆ ที่กีดกันคนหมู่มากผ่านการเก็บค่าสมาชิกและกระบวนการคัดเลือกคุณสมบัติสมาชิกอย่างเข้มงวดยิ่งทำให้เกิดข้อกังขาต่อบาเกียวมากขึ้น<sup>53</sup> กระนั้น โครงการก็ยังดำเนินต่อไปท่ามกลางเสียงวิพากษ์วิจารณ์

<sup>46</sup> Reed, *City of Pines*, 104-110.

<sup>47</sup> Brody, "Building Empire," 134-136; Morley, "The Cultural Expansion of America," 243.

<sup>48</sup> Reed, *City of Pines*, 110-128.

<sup>49</sup> Mayo, "From Kafagway to Baguio," 11.

<sup>50</sup> Arturo G. Corpuz, *The Colonial Iron Horse: Railroads and Regional Development in the Philippines 1875-1935* (Quezon City: University of the Philippines Press, 1999), 141-142.

<sup>51</sup> Cruz, et al., *Urbanization in Medium Sized Towns in Third World Countries, a Comparative Study of the Philippines, Thailand and Kenya*, 9.

<sup>52</sup> Reed, *City of Pines*, 86-89.

<sup>53</sup> Corpuz, *The Colonial Iron Horse*, 144-145.

ทศวรรษแรกของศตวรรษที่ 20 ภูมิทัศน์ของบาเกียวเปลี่ยนแปลงไปอย่างสิ้นเชิง พื้นที่ใจกลางเมืองที่กลางศตวรรษ 19 มีบ้านเรือนราวี่สิบหลังกลายเป็นเขตที่มีผู้คนอาศัยอยู่หนาแน่น<sup>54</sup> ระหว่างปี 1909-1911 ศูนย์บัญชาการฤดูร้อนของรัฐบาลอาณานิคมถูกสร้างขึ้น ประกอบด้วยอาคารหลายแห่งทั้งสำนักงานและเรือนพักบุคลากร ปี 1906 แคมป์จอห์น เฮย์ ฐานทัพขนาดใหญ่ที่สร้างขึ้นตั้งแต่สามปีก่อนหน้านั้นก็เปิดศูนย์พักผ่อนหย่อนใจรองรับผู้เยี่ยมชม ปี 1908 ค่ายครูซึ่งทำหน้าที่อบรมครูทั่วฟิลิปปินส์เปิดทำการพร้อม ๆ กับตลาดขนาดใหญ่ที่ต่อมาเป็นศูนย์กลางการค้าสำคัญ ไม่เพียงตอบสนองผู้ซื้อขายในบาเกียว แต่ยังรวมถึงพื้นที่โดยรอบทั้งเขตภูเขาและพื้นราบ ปีเดียวกันนี้ สาธารณูปโภคพื้นฐานของเมือง เช่น ระบบน้ำประปา ไฟฟ้า ระบบโทรศัพท์ ระบบกำจัดขยะ ฯลฯ ก็พร้อมให้บริการ รวมถึงโรงพยาบาลแบบทันสมัย ส่วนศาลาว่าการของเมืองที่สร้างขึ้นระหว่างปี 1910-1913 ก็นับเป็นสิ่งก่อสร้างที่มีสถาปัตยกรรมโดดเด่นในยุคดังกล่าว สถานพักพื้นที่สร้างตั้งแต่ปี 1902 ในเจ็ดปีถัดมาได้แปรสภาพเป็นโรงแรมชั้นหนึ่งรองรับนักท่องเที่ยว เหล่าบริษัทที่มีฐานอยู่ในมะนิลาและบ้านพักตากอากาศของกลุ่มผู้มีฐานะทั้งชาวต่างชาติและชาวฟิลิปปินเองก็ผุดขึ้นตามมาอีกมากมาย<sup>55</sup>

บาเกียวทำหน้าที่เสมือนเป็นเมืองในฝันสำหรับชาวอเมริกันผู้ปกครอง นักท่องเที่ยว สมัยอาณานิคม รวมถึงยังเป็นเมืองในจินตนาการของชาวฟิลิปปินด้วยเช่นกัน ด้วยผังเมืองที่มีระเบียบ อาคารใหญ่โตแบบอาณานิคม ถนน สวนสาธารณะ โรงแรมหรู ทิวสนสูงตระหง่าน จนกลายเป็นสัญลักษณ์ของเมืองและทำให้บาเกียวมียกชื่อหนึ่งว่าเมืองแห่งทิวสน (City of Pines) ฯลฯ ภาพความสมบูรณ์แบบทั้งของเมืองและวิถีชีวิตของเจ้าอาณานิคมในเมืองนี้ถูกผลิตซ้ำในหลายช่องทางของยุคการปกครองโดยอเมริกันผ่านหน้าหนังสือพิมพ์ โฆษณาการท่องเที่ยว ไปสการ์ต บันทึกการเดินทาง ภาพจำต่อบาเกียวนี้ถูกส่งต่อและนำมาใช้แม้กระทั่งในสมัยที่ปัญญาชนฟิลิปปินส์พยายามไถ่ถอนตัวเองให้ขาดจากยุคสมัยอาณานิคม

## 5. การฟื้นฟูบาเกียวหลังสงคราม

ในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง การเป็นที่ตั้งของแคมป์จอห์น เฮย์ ฐานทัพขนาดใหญ่ของกองทหารอเมริกัน ส่งผลให้บาเกียวตกเป็นเป้าโจมตีของญี่ปุ่น แคมป์จอห์น เฮย์ ถูกทิ้งระเบิด

---

<sup>54</sup> Prill-Brett, "The Ethnohistory of Baguio," 280.

<sup>55</sup> Ibid., 284; Patricia O. Afable, "Building Bridges in a Faraway Place: Japanese Pioneers in Baguio and Benguet History," in *Japanese Pioneers in the Northern Philippine Highlands: A Centennial Tribute*, ed. Patricia O. Afable (Baguio City: Filipino-Japanese Foundation of Northern Luzon, 2004), 31-42; Lazaro P. Gutierrez, ed., *Memoirs of Baguio* (Baguio City: Summer Capital, 1960), 96-97.



หลังจากการทิ้งระเบิดที่เพิร์ลฮาร์เบอร์ไม่นานนัก ญี่ปุ่นเข้ายึดครองบาเกียอยู่ร่วมสี่สิบเดือน นับจากปลายปี 1941 ภูมิภาคที่เหมาะสมเป็นชัยภูมิสงครามทำให้บาเกียได้รับเลือกให้เป็น ศูนย์บัญชาการของญี่ปุ่นแทนที่มะนิลาที่ในทางภูมิศาสตร์ยากจะป้องกันตนเองได้ในช่วงท้ายของ ปี 1944 สถานะการเป็นศูนย์บัญชาการทำให้เมืองแห่งนี้กลายเป็นสมรภูม่อีกครั้ง เกิดการต่อสู้กัน อย่างหนัก รวมทั้งการทิ้งระเบิด แต่คราวนี้เป็นระเบิดที่มาจากอเมริกันเองภายใต้ยุทธการปลดปล่อย ฟิลิปปินส์ หลังสงครามสิ้นสุด บาเกียก็แทบจะไม่เหลือเค้าเดิมอีกเลย<sup>56</sup>

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการคาดการณ์ว่าเมืองบาเกียที่เสียหายอย่างหนักจากสงคราม จะเกิดภาวะชะงักงัน แต่กลายเป็นว่าภายหลังปี 1945 จำนวนประชากรยังเพิ่มขึ้น และเพียงแค สองปีหลังสิ้นสุดสงคราม บาเกียก็ได้รับการฟื้นฟูอย่างเต็มที่ ทั้งการฟื้นฟูกิจการเหมืองแร่ การจัดกิจกรรมฤดูร้อนในค่ายครู โรงเรียนการทหารแห่งฟิลิปปินส์เปิดดำเนินการอีกครั้ง สถาบันใหม่ ๆ เปิดตัวขึ้นอย่างวิถาลัยบาเกีย ถนนคอนกรีตได้รับการบูรณะจนเปิดให้บริการได้ และพร้อมต้อนรับการประชุมระดับนานาชาติของคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งเอเชีย แปซิฟิก อาคารสำนักงานของเอกชนก็เริ่มฟื้นฟูและก่อสร้างขึ้นมาใหม่เช่นเดียวกัน<sup>57</sup>

การฟื้นตัวอย่างรวดเร็วของเมืองบาเกียเป็นผลมาจากการฟื้นตัวอย่างมีประสิทธิภาพ ของรัฐบาลกลางฟิลิปปินส์และรัฐบาลท้องถิ่นของบาเกีย ที่มะนิลากระบวนกาถ่ายโอนอำนาจ จากเจ้าอาณานิคมอเมริกันสู่ชาวฟิลิปปิโนได้เริ่มต้นอย่างจริงจังอีกระลอกในช่วงหลังสงครามและ ต้นเดือนกรกฎาคม 1946 อเมริกาให้เอกราชอย่างสมบูรณ์แก่ฟิลิปปินส์ แม้ว่าฟิลิปปินส์ หลังเอกราชจะเผชิญปัญหาท้าทายหลายประการ โดยเฉพาะการฟื้นฟูเศรษฐกิจหลังสงคราม ปัญหาความยากจน ไร้ที่ทำกิน และการก่อกบฏของกลุ่มผู้ยากไร้ แต่ดูเหมือนว่าการจัดวาง ความสัมพันธ์ระหว่างมะนิลากับบาเกียจะดำเนินไปอย่างราบรื่นกว่าพื้นที่อื่น ๆ

เช่นเดียวกับหลายประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่การเข้ามาของเจ้าอาณานิคม มักจะมีคนพื้นเมืองจำนวนหนึ่งสามารถปรับตัวเข้ากับเงื่อนไขใหม่ ๆ ของระบอบการปกครองใหม่ได้ กรณีของฟิลิปปินส์ก็มีกลุ่มคนพื้นเมืองที่ปรับตัวและสามารถยกระดับชนชั้นของตนเองได้ดังที่

<sup>56</sup> Erlyn R. Alcantara, "Baguio Between Two Wars: The Creation and Destruction of a Summer Capital," in *Vestiges of War: The Philippine-American War and the Aftermath of an Imperial Dream 1899-1999*, ed. Angel Velasco Shaw and Luis H. Francia (New York: New York University Press, 2002), 217-220, quoted in Delfin Tolentino, Jr., ed., *Fragments of a City's History: A Documentary History of Baguio* (Baguio City: Cordillera Studies Center, University of the Philippines Baguio, 2009), 56-58.

<sup>57</sup> "Baguio's Future Regarded with Optimism Despite War Set-Backs," *Baguio Midland Courier*, 38th Anniversary Supplement, August 31, 1947, 3, quoted in Tolentino, Jr., ed., *Fragments of a City's History*, 58-60.

ไมเคิล คัลลินเนน (Michael Cullinane) อธิบายถึงการก่อตัวและความเคลื่อนไหวของกลุ่มอิลัสตราโด (Ilustrado) ที่เกิดขึ้นอย่างเด่นชัดในสี่ทศวรรษหลังของศตวรรษที่ 19<sup>58</sup> แม้ว่ากรณีของบาเกียว การก่อตัวของชนชั้นนำในเมืองแห่งนี้อาจไม่ได้เป็นไปในลักษณะเดียวกับคำอธิบายของการก่อตัวของกลุ่มอิลัสตราโดซึ่งส่วนใหญ่มาจากพื้นราบของฟิลิปปินส์ แต่ชนชั้นนำในเมืองนี้ก็อาศัยการเชื่อมต่อกับอำนาจอาณานิคมเพื่อรักษาและขยับสถานะทางสังคมของตนเองเช่นเดียวกัน จากการรวบรวมประวัติคนสำคัญของเมืองบาเกียวโดยคณะกรรมการร้อยปีบาเกียวในหนังสือ *Builders of Baguio* (2010) จะพบว่าหลังเอกราช ชนชั้นนำชาวตะวันตกเริ่มเลื่อนหายไปจากตำแหน่งทางการเมือง ขณะที่ชาวฟิลิปปินจากครอบครัวชนชั้นนำจำนวนมากที่เคยมีบทบาทตั้งแต่ช่วงก่อนสงครามยังคงดำรงตำแหน่งและมีบทบาทสำคัญต่อเมืองนับจากนั้นเป็นต้นมา ตระกูลคาริโญ (Cariño) ตระกูลสำคัญของกลุ่มบัคนัง ชนชั้นนำชาวอิวาลอยในท้องถิ่นที่สานสัมพันธ์กับเจ้าอาณานิคมและได้รับมอบหมายตำแหน่งทางการเมืองเพื่อบริหารระดับท้องถิ่นมาตั้งแต่ยุคสเปนและอเมริกัน เมื่อเข้าสู่ช่วงหลังสงครามก็ยังคงดำรงตำแหน่งสำคัญ ๆ อย่างนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาท้องถิ่นของเมืองบาเกียวมาหลายชั่วอายุคน<sup>59</sup>

นอกจากกลุ่มชนชั้นนำเดิมแล้ว การก่อตัวเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาของบาเกียวตั้งแต่สมัยอเมริกัน ส่งผลให้ชนพื้นเมืองอื่น ๆ ในบาเกียวจำนวนมากเข้าสู่ระบบการศึกษาตั้งแต่ยุคอาณานิคม คนเหล่านี้เข้าสู่การจ้างงานที่ขยายตัว โดยเฉพาะงานราชการตลอดจนดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมือง พวกเขาเริ่มแต่งกาย ใช้เวลาว่าง และมีวิถีชีวิตและค่านิยมใหม่ ๆ ตามแบบอเมริกัน ลักษณะเช่นนี้ขยายตัวมากขึ้นในยุคหลังสงคราม<sup>60</sup> กลุ่มชนชั้นนำและปัญญาชนในบาเกียวปัจจุบันมีทั้งที่เกิดและเติบโตในบาเกียวซึ่งได้รับการศึกษาผ่านระบบการศึกษาที่ขยายตัวนี้ บางส่วนศึกษาต่อในต่างประเทศและกลับมาใช้ชีวิตที่บ้านเกิด อีกกลุ่มหนึ่งคือคนที่ย้ายมาจากเมืองอื่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากมะนิลาเพื่อตั้งรกรากในบาเกียว

กลุ่มศิลปินมีบทบาทสำคัญในหมู่ปัญญาชนของเมืองบาเกียว นับตั้งแต่ทศวรรษ 1970 บาเกียวกลายเป็นแหล่งพักอาศัยของเหล่าศิลปินจำนวนมาก เช่น บุษ เปเรซ (Butch Perez) ผู้กำกับภาพยนตร์ และเบน บาเบรรา (Ben Babrera) ศิลปินแห่งชาติที่ย้ายมาพำนักอยู่ที่นี้ตลอดจนศิลปินที่เติบโตในบาเกียว เช่น ซานติเอโก โบเซ (Santiago Bose) ศิลปินสื่อผสม และ คิดลัต ตาฮิมิก (Kidlat Tahimik) ผู้กำกับที่บุกเบิกการสร้างภาพยนตร์อิสระที่มีชื่อเสียงระดับโลก

---

<sup>58</sup> Michael Cullinane, *Ilustrado Politics: Filipino Elite Responses to American Rule, 1898-1908*. (Quezon City: Ateneo de Manila University Press, 2003).

<sup>59</sup> Baguio Centennial Commission, *Builders of Baguio* (Baguio City: Baguio Centennial Commission, 2010), 131.

<sup>60</sup> Finin, *The Making of the Igorot*, 141-210.

รวมทั้งศิลปินชนพื้นเมืองและศิลปินรุ่นใหม่ ๆ อีกจำนวนมาก พวกเขามีบทบาทในการผลักดันให้เกิดพื้นที่แสดงงานศิลปะและพิพิธภัณฑ์นับร้อย ๆ แห่ง อย่างพิพิธภัณฑ์เบนแค็บ (BenCab Museum) แกลอรีอาร์โคเนียโป (Arko ni Apo Art Gallery) หมู่บ้านศิลปินตามอาวัน (Tam-awan Village) พื้นที่แสดงศิลปะวิคเตอร์โอเตซา (Victor Oteyza Community Art Space: VOCUS) หมู่บ้านศิลปินอิลลิคา (Ili-Likha Artist Village) ฯลฯ

วัฒนธรรมที่รุ่มรวยจากการเป็นแหล่งรวมชนพื้นเมืองหลากหลายชาติพันธุ์มีส่วนสำคัญในการสร้างสรรค์งานศิลปะในบาเกียที่สะท้อนวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของชนพื้นเมือง ชื่อเสียงของการเป็นเมืองแห่งศิลปะนี้ประจักษ์ชัดผ่านการได้รับเลือกจากยูเนสโกให้เป็นเมืองแห่งการสร้างสรรค์ (Creative City) ในปี 2017 กลุ่มศิลปินและกลุ่มนักวิชาการยังมีการรวมตัวกันอย่างหลวม ๆ ในการทำหน้าที่ขับเคลื่อนหรือคัดค้านวาระสำคัญต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไปของเมืองจนถึงปัจจุบัน เช่น การรณรงค์ถึงความสำคัญของชนพื้นเมือง การคัดค้านการปรับปรุงตลาดสาธารณะบาเกีย การคัดค้านการสร้างที่จอดรถในสวนสาธารณะเบรินแฮม ฯลฯ<sup>61</sup> สิ่งเหล่านี้เชื่อมโยงกับความต้องการรักษาสภาพของเมืองบาเกียให้คงไว้ได้อย่างภาพฝันในอดีตอันสัมพันธ์กับสุนทรียะแบบจักรวรรดิ (จะกล่าวถึงในส่วนต่อไป)

ขณะที่ชนชั้นนำชาวฟิลิปปินส์ที่มีสถานะมั่นคงมาแต่เดิมตั้งแต่ยุคอาณานิคมสามารถฟื้นคืนสถานะและอำนาจทางเศรษฐกิจของตนเองได้อย่างรวดเร็วได้ในช่วงหลังสงครามชนชั้นกลางชาวฟิลิปปินส์กำลังขยายตัวขึ้น ภายใต้ปรากฏการณ์เช่นนี้ เมืองและวิถีชีวิตเดิมของชนชั้นนำที่ปรากฏคุ้นเคยมาตั้งแต่สมัยอาณานิคมก็ถูกฟื้นฟูขึ้นด้วยเช่นกัน

แผนการพัฒนาเมืองบาเกียหลังสงครามริเริ่มจากสภาท้องถิ่นและการจัดทำประชาพิจารณ์จากพลเมืองบาเกีย แล้วส่งต่อไปยังคณะกรรมการวางแผนเมืองแห่งชาติ ตามแผนได้กำหนดพิภพที่ตั้งสำนักงานของหน่วยงานราชการต่าง ๆ อย่างเป็นกลุ่มก้อน เป็นสัดส่วน ทางหลวงสายหลักจัดให้อยู่พื้นที่รอบนอกของเมือง อนุญาตการพัฒนาเชิงพาณิชย์สองข้างทางหลวงถนนสายต่าง ๆ ถูกกำหนดให้เชื่อมต่อกันที่สำคัญ สวนสาธารณะเบรินแฮมถูกกำหนดว่าต้องทำหน้าที่เป็นสวนสาธารณะเท่านั้น ย่านพาณิชย์และตลาดจะเป็นชุมชนที่มีสวนหย่อมโรงเรียน และโบสถ์<sup>62</sup> ภายใต้การบูรณะฟื้นฟูเมืองอย่างต่อเนื่องนับจากหลังสงคราม รวมทั้งการที่บาเกียถือว่าเป็นเมืองที่ค่อนข้าง “สงบ” ในฟิลิปปินส์ในช่วงสงครามเย็น ทำให้นับจากนั้น

<sup>61</sup> นายกเทศมนตรี นักธุรกิจ นักวิชาการ และกลุ่มศิลปิน, สัมภาษณ์โดย นฤมล กล้าทุกวัน, 12-24 มิถุนายน 2561. (ข้อมูลจากการเก็บข้อมูลภาคสนาม)

<sup>62</sup> “Baguio’s Future Regarded with Optimism Despite War Set-Backs,” *Baguio Midland Courier*, 38<sup>th</sup> Anniversary Supplement, August 31, 1947, 1 and 4, quoted in Tolentino, Jr., ed., *Fragments of a City’s History*, 60-61.

บาเกียวเริ่มถูกยกระดับเป็นเมืองเป้าหมายสำคัญของยุคการท่องเที่ยวแบบมวลชนในฟิลิปปินส์ เมืองบาเกียวยังคงทำหน้าที่ที่หลากหลายต่อไปเรื่อย ๆ โดยมีภาคการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจ<sup>63</sup>

หลังแผ่นดินไหวครั้งใหญ่ในปี 1990 ผู้คนคิดว่าบาเกียวจะไม่สามารถฟื้นตัวเองขึ้นมาได้ แต่บาเกียวกลับสามารถพัฒนาไปไกลจนแทบจะไม่เห็นร่องรอยความเสียหาย<sup>64</sup> การดำเนินโครงการฟื้นฟูภัยพิบัติและโครงการบริการต่าง ๆ เกิดขึ้นอย่างมากทั้งโดยผู้นำระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ และมีความร่วมมือกันทั้งสองระดับ การบริหารในยุคสมัยของประธานาธิบดี ฟิเดล รามอส มีส่วนสำคัญต่อการขยายตัวของโครงสร้างพื้นฐานทั้งทางกายภาพและสังคม ความสนใจอย่างเป็นพิเศษของรามอสสะท้อนผ่านการมาเยือนเมืองแห่งนี้หลายครั้งเพื่อติดตามโครงการมูลค่าสูงหลายโครงการที่ได้รับการสนับสนุนในยุคของเขา และบาเกียวยังได้รับรางวัลหลายรางวัลทั้งในระดับเขตบริหารและระดับชาติ<sup>65</sup>

การเติบโตของการท่องเที่ยวในระยะหลังส่วนหนึ่งก็มาจากการพยายามจะฟื้นฟูเมืองหลังเหตุการณ์แผ่นดินไหว<sup>66</sup> ที่สร้างความเสียหายอย่างหนักแก่เมืองบาเกียว อาคารบ้านเรือนถูกทำลาย ดึกสูงหลายชั้นพังถล่มลงมา ถนนสายหลักในการเชื่อมต่อบาเกียวกับเมืองพื้นราบอย่างถนนเคนนอนต้องปิดการคมนาคมอยู่หลายเดือนเพราะดินถล่มอย่างหนัก ทั้งยังมีผู้เสียชีวิตกว่าหลายร้อยคน<sup>67</sup> ความพยายามทั้งจากภาครัฐและเอกชนในการกระตุ้นการท่องเที่ยวจึงเป็นเครื่องมือสำคัญเพื่อฟื้นฟูระบบเศรษฐกิจ การหลังไหลเข้ามาของนักท่องเที่ยวนำไปสู่ความจำเป็นในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับ และทำให้มีแรงงานจำนวนมากย้ายเข้ามาสู่บาเกียวเพื่อตอบสนองความต้องการแรงงานในภาคบริการ<sup>68</sup>

จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในเมืองบาเกียวในปี 2014 สูงถึง 932,292 คน ในจำนวนนี้ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวในประเทศเอง 898,442 คน รองลงมาคือนักท่องเที่ยวต่างชาติ

---

<sup>63</sup> Reed, *City of Pines*, xxvi.

<sup>64</sup> Mayo, "From Kafagway to Baguio," 15.

<sup>65</sup> Mayo, "From Kafagway to Baguio," 15.

<sup>66</sup> Delias and Daly, "The Challenges of Disaster Risk Reduction in Rapidly Expanding Urban Environments," 64.

<sup>67</sup> Romella S. Glorioso, "A Bioregion in Jeopardy: The Strategic of Amenity Migration in Baguio, the Philippines," in *The Amenity Migrants: Seeking and Sustaining Mountains and Their Cultures*, ed. Laurence A. G. Moss. (Cambridge, MA: CABI, 2006), 262.

<sup>68</sup> Delias and Daly, "The Challenges of Disaster Risk Reduction in Rapidly Expanding Urban Environments," 64.

33,522 คน และที่เหลือคือชาวฟิลิปปินส์ที่พำนักในต่างประเทศจำนวน 328 คน<sup>69</sup> ช่วงเวลาในการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 31 กลางเดือนพฤศจิกายน 2017 สำนักงานและสถาบันการศึกษาในมะนิลาปิดทำการ ทำให้นักท่องเที่ยวจำนวนมากจากมะนิลาเลือกที่จะมาเที่ยวบาเกียว โรงแรมต่าง ๆ ถูกจองจนเต็ม ผู้คนตามร้านอาหารและสถานที่ท่องเที่ยวแน่นขนัด การจราจรติดขัดแทบทั้งเมือง ค่าของวันจันทร์ที่ 13 พฤศจิกายน 2017 รถแท็กซี่และจิปัถ์ที่จะกลับเข้ามารับผู้โดยสารจากในเมืองก็ไม่สามารถเข้ามายังตัวเมืองได้ ผู้โดยสารจำนวนมากต้องยืนรอนานาน 2-3 ชั่วโมง บางคนเลือกที่จะเดินแม้ระยะทางจะไกลและมีด ปัญหาความวุ่นวายจากนักท่องเที่ยวล้นเมืองนี้ถึงขั้นส่งผลให้นายกเทศมนตรีเมืองบาเกียวต้องประกาศวันหยุดราชการรวมทั้งงดการเรียนการสอนถึงสองวัน จนกว่านักท่องเที่ยวจะกลับออกไปและการจราจรกลับสู่สภาพปกติ<sup>70</sup> ตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าอดีตเมืองหลวงฤดูร้อนแห่งฟิลิปปินส์นี้ที่เคยทำหน้าที่รองรับการพักผ่อนหย่อนใจของชนชั้นนำตะวันตก ปัจจุบันได้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญที่ทำหน้าที่หลักในการรองรับชาวฟิลิปปินส์ไปเสียแล้ว

แม้ปัจจุบันบทบาทสถานียุทธศาสตร์บาเกียวจะขยาย ปรับเปลี่ยน และมีพลวัตไปไกลกว่าครั้งแรกเริ่ม แต่การถือกำเนิดขึ้นและยังดำรงอยู่ของเมืองแห่งนี้ยังคงเป็นเครื่องหมายที่เด่นชัดของการทับถมอำนาจจักรวรรดิลงสู่ดินแดนใต้ปกครอง กระทั่งปัจจุบันเงาของอเมริกาก็ยังไม่เคยจางหายไปจากบาเกียว ภาพฝันของชนชั้นนำอาณานิคมในอดีต เมื่อถึงปัจจุบันได้ถูกส่งต่อมายังนักท่องเที่ยวชาวฟิลิปปินส์ทั่วไปที่โหยหาสภาพแวดล้อมดังเช่นยุคอาณานิคมอเมริกัน

## 6. สุนทรียะแบบจักรวรรดิและความทรงจำต่ออเมริกันในเมืองบาเกียว

ท่ามกลางความพยายามของอเมริกาในการจัดวางตนเองให้ต่างไปจากเจ้าอาณานิคมผู้มาก่อนอย่างสเปน นโยบายการศึกษาถูกมองว่าเป็นปัจจัยสำคัญต่อกระบวนการทำให้เป็นอเมริกันและการก่อตัวของสำนึกอาณานิคม (แบบอเมริกัน) ในฟิลิปปินส์ ทั้งการตั้งสถาบันการศึกษาทั่วประเทศ การใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลางในการสอน การบิดเบือนประวัติศาสตร์ในยุคต้นที่อเมริกาเข้าปกครอง รวมถึงการเชิดชูวิถีชีวิตแบบอเมริกัน เมื่อปฏิบัติการเหล่านี้ผนวกเข้ากับเงื่อนไขของฟิลิปปินส์ที่ไม่เคยมีวัฒนธรรมโบราณอัน “ยิ่งใหญ่” ต่างจากหลายประเทศในเอเชียที่เคยมีอาณาจักรรุ่งเรืองมาก่อนยุคอาณานิคม ซึ่งส่งผลต่อความอ่อนแอในการอ้างอิงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมแห่งชาติของฟิลิปปินส์ สิ่งเหล่านี้ถูกนำมาอธิบายว่ามีส่วนสำคัญ

<sup>69</sup> Ibid., 65.

<sup>70</sup> “Stuck in Baguio Traffic,” *Philippine Daily Inquirer*, November 15, 2017, <http://newsinfo.inquirer.net/945291/stuck-in-baguio-traffic#ixzz51TymjGpB> (accessed July 1, 2019).

ที่ทำให้สำนักอาณานิคมที่ยกย่องเชิดชูคุณค่าแบบเจ้าอาณานิคมนั้นสามารถปลูกฝังเข้ามาในความคิดของชาวฟิลิปปินส์ได้ง่าย<sup>71</sup> แม้ไม่ปฏิเสธอิทธิพลของระบบการศึกษา แต่ประเด็นหลักที่บทความนี้พยายามชี้ให้เห็นคือ สำนักดังกล่าวยังกระทำผ่านภูมิทัศน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพเช่นกัน สุนทรียะแบบจักรวรรดิที่ปรากฏชัดในบาเกียผ่านการจัดวางผังเมืองและสิ่งก่อสร้างอันเปลี่ยนภูมิทัศน์บาเกียไปอย่างสิ้นเชิงนับแต่ทศวรรษแรก ๆ ที่อเมริกาเข้าปกครองนั้นก็มีส่วนต่อการก่อสร้างสำนักอาณานิคมอย่างสำคัญ

เมืองบาเกียที่มีฐานะเป็นเมืองท่องเที่ยวสำคัญของฟิลิปปินส์ถือกำเนิดขึ้นด้วยอุดมการณ์และสายตาเฉพาะของยุคสมัยอาณานิคม แมโรเบิร์ต รีด จะเสนอว่ากำเนิดของบาเกียนั้นต่างจากเมืองอื่น ๆ ในเขตพื้นราบที่สเปนสร้างขึ้น โดยให้เหตุผลว่า สเปนมักสร้างเมืองใต้อาณานิคมของตนด้วยจุดประสงค์หลักในการทำให้ผู้ใต้ปกครองยอมรับและปรับวิถีชีวิตเข้าสู่วัฒนธรรมแบบสเปนหรือเปลี่ยนมานับถือคริสตศาสนา ขณะที่บาเกียในความตั้งใจแรกของอเมริกันไม่ได้ถูกสร้างให้เป็นเมืองศูนย์กลางในการขับเคลื่อนความก้าวหน้าทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง แก่คนบนที่สูงในฐานะที่เป็นเครื่องมือของการไปสู่ความเป็นสมัยใหม่ หากแต่อเมริกันได้ผลักดัน วางแผน และสนับสนุนให้บาเกียเป็นสถานีขนเขาเพื่อตอบสนองหลักต่อชนชั้นนำชาวตะวันตกในการหลีกเลี่ยงอากาศร้อนชื้นและโรคภัยไข้เจ็บในพื้นที่ราบของฟิลิปปินส์มากกว่า<sup>72</sup> แต่งานศึกษาบาเกียและการขยายอำนาจของจักรวรรดิอเมริกันผ่านภูมิทัศน์ของฟิลิปปินส์หลายชิ้นก็ชี้ให้เห็นว่า แม้ในระยะเริ่มแรกของการสร้างเมือง จินตนาการต่อบาเกียของเจ้าอาณานิคมก็ไม่ได้จำกัดอยู่แต่เพียงเป็นสถานที่รองรับการพักผ่อนในแง่การใช้งานเท่านั้น

คำกล่าวของข้าราชการอาณานิคมบางส่วนสะท้อนให้เห็นว่าบาเกียมีความสำคัญในทางการเมืองและระบบราชการด้วย เมืองแห่งนี้ถูกคาดหวังว่าจะดึงดูดชาวอเมริกันเข้าสู่ระบบราชการพลเรือนของอาณานิคมและรักษาพวกเขาเอาไว้ เอกสารที่ฟอร์บส์ส่งถึงทัฟท์ในปี 1906 ระบุว่า “บาเกียถูกมองว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการปกครองของอเมริกาในฟิลิปปินส์” ประเด็นผลประโยชน์ของเจ้าอาณานิคมนี้ยังถูกเน้นย้ำในแผนการออกแบบบาเกียด้วย<sup>73</sup> ทั้งทัฟท์และวอร์เชสเตอร์ซึ่งเป็นสมาชิกในคณะกรรมการฟิลิปปินส์ ต่างย้ำความสำคัญของพื้นที่เมืองในแง่การปกครอง ทัฟท์เห็นว่าอำนาจอเมริกันวางอยู่บนฐานของการพัฒนาเมือง

<sup>71</sup> Renato Constantino. *Neocolonial Identity and Counter-consciousness: Essays on Cultural Decolonization* (London: Merlin Press, 1978).

<sup>72</sup> Reed, *City of Pines*, 3-4.

<sup>73</sup> Cruz, et al., *Urbanization in Medium Sized Towns in Third World Countries, a Comparative Study of the Philippines, Thailand and Kenya*, 9.

เพราะเป็นที่ตั้งและศูนย์กลางแห่งการบริหารปกครอง และจากประสบการณ์ของอเมริกาเอง เมื่อก็เป็นรากฐานและความหวังไปสู่ความมีอารยะ เช่นเดียวกับออร์เซสเตอร์ที่มองเมืองเป็นพื้นที่สำคัญในการพัฒนาความเป็นพลเมืองให้ชาวฟิลิปปินพร้อมกับการปกครองตนเองในภายหลัง และเห็นว่าหากปราศจากการตั้งถิ่นฐานเป็นหลักแหล่ง พวกเขาจะไม่สำนึกร่วมกันถึงความป็นชาติ แต่จะยังเป็นพวกป่าเถื่อนที่ยังคงกักตืออยู่กับเพียงชนเผ่าของตน<sup>74</sup>

เบียร์นแฮมได้รับการกล่าวถึงว่าความคิดแบบนิยมจักรวรรดิและลักษณะการออกแบบเมืองของเขาต่างไปจากสเปนที่ไม่ได้วางอยู่บนการครอบงำของศาสนจักรและการกลืนกลายให้เป็นสเปน แต่เน้นย้ำอำนาจบริหารของจักรวรรดิ อย่างเช่นที่ทำการอาณานิคมที่โดดเด่นเหนือกว่าอาคารอื่นใดในเมืองนี้<sup>75</sup> แผนการของเบียร์นแฮมทั้งในแง่การใช้งานจริงและในเชิงสัญลักษณ์เมื่อพิจารณาจากศูนย์ราชการนับเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงแนวคิดทางวัฒนธรรม ศีลธรรม และกายภาพอันเป็นแก่นสำคัญของการออกแบบเมืองแบบอเมริกันสมัยใหม่ ที่ต้องการให้อาคารสาธารณะอยู่เป็นกลุ่ม มองเห็นได้ชัดเจนจากทุกส่วนของชุมชน พลเมืองจะเห็นทั้งกายภาพและสัญลักษณ์ของสถาบันทางการปกครองของตนและขณะเดียวกันเหล่าข้าราชการก็จะสามารถสอดส่องดูแลพลเมืองได้<sup>76</sup>

สถานที่กิจกรรมทางเศรษฐกิจในบาเกียได้รับการออกแบบอย่างจงใจโดยเบียร์นแฮมให้ติดต่อกับส่วนราชการได้ง่ายแต่ต้องอยู่ต่ำกว่า กลุ่มอาคารสถานที่ราชการถูกวางให้ปลูกสร้างบนเนินเขาและพื้นที่สูงชันเหนือศูนย์กลางการค้าของเมือง สะท้อนการจัดลำดับอำนาจสูงต่ำผ่านพื้นที่และภูมิทัศน์ ที่พักของฟอร์บส์ที่เขาตั้งชื่อว่าท็อปไซด์ (Topside) ที่เขามักเชื่อเชิญชนชั้นนำอเมริกันรวมทั้งชนชั้นนำชาวฟิลิปปินให้มาพักอยู่อย่างต่อเนื่อง ก็ตั้งอยู่บนเนินเขาเช่นกัน ระบบอาณานิคมอเมริกันมักให้ความสำคัญกับการก่อสร้าง การพัฒนาสิ่งปลูกสร้าง โดยเฉพาะในเขตต่างจังหวัดยังเป็นเครื่องหมายเด่นชัดแสดงการดำรงอยู่ของสหรัฐอเมริกา ในดินแดนใต้อาณัติ ความพยายามอย่างหนักของบุคคลสำคัญในการวางนโยบาย เมืองบาเกียถูกมองว่าเป็นใจกลางความพยายามของจักรวรรดิอเมริกันที่มีเหนือดินแดนฟิลิปปินส์<sup>77</sup>

การออกแบบและพัฒนาบาเกียจึงเกิดขึ้นจากเครือข่ายชนชั้นนำอเมริกันเพียงหยิบมือ จนกล่าวได้ว่าพวกเขาเหล่านี้คือผู้เนรมิตเมืองบาเกียขึ้นมา ความพยายามสถาปนาสถานี่ขุนเขาบาเกียไม่ได้ราบรื่นเสียทีเดียว ชนชั้นนำผู้สนับสนุนการสร้างเมืองแห่งนี้ต้องวิ่งเต้นหา

<sup>74</sup> Morley, "The Cultural Expansion of America," 233.

<sup>75</sup> Cruz, et al., *Urbanization in Medium Sized Towns in Third World Countries, a Comparative Study of the Philippines, Thailand and Kenya*, 9.

<sup>76</sup> Morley, "The Cultural Expansion of America," 241.

<sup>77</sup> Kirsch, "Aesthetic Regime Change," 321-325, 337-341.

งบประมาณและแรงสนับสนุน ท่ามกลางกระแสวิพากษ์วิจารณ์ของฝ่ายคัดค้าน แม้จะเป็นที่ครหาแต่สถานพักฟื้นในระยะแรกเริ่มก็ได้กลายเป็นสถานพักผ่อนหย่อนใจและทำหน้าที่อย่างหลากหลายในเวลาไม่นาน การสร้างเมืองอย่างเป็นทางการใช้เพียงความต้องการสร้างสถานที่เพื่อตอบสนองในแง่ประโยชน์ใช้สอยเท่านั้น แต่ยังคงสะท้อนความคิดแบบจักรวรรดิที่เฟื่องฟูอยู่ในหมู่นักชนชั้นนำชาวตะวันตกในยุคสมัยดังกล่าวอีกด้วย และอำนาจและสุนทรียะแบบอาณานิคมก็ได้ทาบทับลงบนผืนดินบาเกียผ่านภูมิทัศน์ของเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างถาวร

เมื่อเวลาผ่านไป หน้าที่ของสถานี่ขุนเขาก็กเริ่มมีความหลากหลายกว่าครั้งแรกเริ่มตั้งแต่ทศวรรษ 1920 และ 1930 ความนิยมที่มีต่อบาเกียเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ไม่ใช่เพียงในหมู่ชาวอเมริกันหรือฟิลิปปินเท่านั้น แต่รวมถึงชาวตะวันตกที่อาศัยอยู่ในอาณานิคมของตนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไปจนถึงเมืองท่าของจีน ชาวยุโรปและชาวจีนที่มั่งคั่งในฮ่องกงและเซี่ยงไฮ้มาเยือนบาเกียมากขึ้น ตัวแทนบริษัทนำเที่ยวระชาสัมพันธ์บาเกียสู่นานาชาติ และชาวตะวันตกเริ่มกล่าวถึงบาเกียโดยเปรียบกับสถานี่ขุนเขาชั้นนำอื่น ๆ อย่างซิมลา บยูเตินซีออร์ก บันดุง ดาร์จีลิง ฯลฯ กระทั่งอังกฤษซึ่งวางแผนจะสร้างคาร์เมรอนไฮแลนด์เป็นสถานี่ขุนเขายังส่งคนมาศึกษาการพัฒนาบาเกียอยู่หลายสัปดาห์ จนกล่าวได้ว่า ตั้งแต่ทศวรรษแรก ๆ ของศตวรรษที่ 20 เมืองบาเกียก็กลายเป็นทั้งสถานี่ขุนเขาที่ดีที่สุดแห่งหนึ่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และยังเป็นเมืองชั้นนำแห่งเกาะลูซอนด้วยเช่นกัน<sup>78</sup>

นอกจากการสร้างเมืองเพื่อตอบสนองเป้าหมายการสำแดงอำนาจของผู้ปกครองและความเจริญรุดหน้าของจักรวรรดิ การสร้างบาเกียยังเต็มไปด้วยความตั้งใจที่จะถ่ายทอดอุดมคติและรสนิยมความงามด้วยเช่นกัน เบิร์นแฮมได้รับอิทธิพลจากกระแสความเคลื่อนไหวที่เน้นสวยงามของเมือง (City Beautiful Movement) และกระบวนทัศน์เมืองสีขาว (White City) โดยนำมาปรับใช้กับภูมิประเทศที่มีข้อจำกัดของบาเกียที่เป็นเนินสูงต่ำและมีขนาดเล็ก ผังเมืองบาเกียให้ความสำคัญกับถนนแบบตาราง กลุ่มอาคารบริหารปกครอง สวนสาธารณะ และพื้นที่สีเขียว<sup>79</sup> บาเกียที่ปรากฏออกมาในคราแรกไม่ต่างจากที่เขาจินตนาการไว้ตอนออกแบบนัก

<sup>78</sup> Reed, *City of Pines*, 75-76.

<sup>79</sup> *Ibid.*, 135-136; Kirsch, "Aesthetic Regime Change," 337.



“หากใครจะลองจินตนาการถึงแกนหลักขนาดยาว แผ่ขยายด้วย ลานโล่งสีเขียว ทอดตัวลงมาจากกลุ่มอาคารเทศบาล ผ่านชุมชนธุรกิจ และ สูงพ้นจากเนินเขียวไปยังศูนย์ราชการของรัฐบาลที่ตั้งอยู่บนเนินสูง: จินตนาการถึงแกนทแยง ตัดขวางเมืองและใต้ที่ลาดเอียงไปสู่อาคารสำคัญ ๆ ที่ขนานเขา: มองหาสนามหญ้าสีเขียวหลาย ๆ แห่ง และวาดภาพองค์ประกอบ ทั้งหมดนี้ให้อบล้อมด้วยทิวสนบนเขาสูงสุด...”<sup>80</sup>

จุดขายสำคัญอย่างหนึ่งของบาเกียในปัจจุบันยังคงเป็นเรื่องภูมิอากาศที่หนาวเย็น เหตุผลเดียวกับที่ตั้งจุดเจ้าอาณานิคมเมื่อครั้งอดีต ขณะเดียวกันยังมีสถานที่รองรับนักท่องเที่ยวหลายแห่ง ที่ขึ้นชื่อและมักถูกแนะนำในแผนพับประชาสัมพันธ์และเว็บไซต์ต่าง ๆ เช่น สวนสาธารณะไมนส์วีกที่มีจุดชมทิวทัศน์ที่มีชื่อเสียง แมนชั่นเฮาส์ที่ทำหน้าที่เป็นที่พำนักของผู้นำประเทศนับตั้งแต่สมัยอาณานิคมในช่วงฤดูร้อน สวนสาธารณะไรท์ที่นักท่องเที่ยวนิยมไปชมไม้ สวนพฤกษศาสตร์ที่เต็มไปด้วยดอกไม้ล้อมรอบด้วยทิวสน แคมป์จอห์น เฮย์ สถานพักผ่อนหย่อนใจที่ประกอบไปด้วยพื้นที่สำหรับกีฬากลางแจ้งและในร่มหลายชนิด โรงแรม ร้านขายสินค้า แบรินด์ดิง สนามหญ้าสำหรับปิกนิก ฯลฯ และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจในพื้นที่ติดกันชื่อว่า บาเกียคันทรีคลับที่สร้างขึ้นโดยชนชั้นนำชาวฟิลิปปินส์ สวนสาธารณะเบิร์นแฮม สวนสาธารณะขนาดใหญ่ที่ตั้งชื่อตามผู้วางผังเมือง ตั้งอยู่ใจกลางเมืองมีกิจกรรมรองรับผู้คนที่ผ่านไปมา หลากหลายประเภท ตลอดจนร้านอาหาร ร้านกาแฟ ผับ บาร์ ในหลายจุดของเมือง ซึ่งมักกระจุกตัวอยู่บนถนนเซซันซึ่งเป็นย่านการค้าสำคัญตั้งแต่ยุคอเมริกัน รวมถึงตลาดสาธารณะเมืองบาเกียที่เป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนซื้อขายของคนพื้นราบและคนบนที่สูงมากกว่าร้อยปี สถานที่เหล่านี้ส่วนใหญ่สร้างขึ้นตั้งแต่สมัยอาณานิคมและปรับปรุงต่อเติมมาเรื่อย ๆ

ความงามของบาเกียในอุดมคติของเจ้าอาณานิคมจึงสอดคล้องกันไประหว่างทำเลที่ตั้ง สิ่งก่อสร้าง ภูมิทัศน์ ภูมิอากาศ พืชพรรณธรรมชาติ และวิถีชีวิตที่สงบเรียบง่ายแบบเจ้าอาณานิคมในโลกตะวันออก องค์ประกอบเหล่านี้ถูกฟื้นฟูขึ้นในการบูรณะเมืองหลังจากที่ฟิลิปปินส์ได้เอกราช การบูรณะจัดการเมืองในหลังอาณานิคมไม่ใช่แค่การฟื้นฟูสถานที่ทางกายภาพเท่านั้น แต่ยังเป็นกระบวนการในการเลือกรักษาสุนทรีย์แบบจักรวรรดิเอาไว้ด้วย

ภาพจำต่อบาเกียในยุคอาณานิคมยังคงดำรงอยู่ถึงปัจจุบัน แม้เมืองจะเปลี่ยนไปเพียงใด วิวาทะระดับชาติจะถกเถียงถึงการไถ่ถอนตัวเองจากเจ้าอาณานิคมไปถึงขั้นใด แต่

---

<sup>80</sup> Daniel H. Burnham and Pierce Anderson, Preliminary Plan of Baguio Province of Benguet P. 1., June 27, 1906, Box 56. FF 3, Daniel H. Burnham Collection, Ryerson and Burnham Archives, Art Institute of Chicago, IL., 2, quoted in Kirsch, “Aesthetic Regime Change,” 339.

กรณีของบาเกียยังคงยึดกับภาพฝันในอดีตยุครุ่งเรืองภายใต้การปกครองของอเมริกัน การรับเอา  
รสนิยมต่อความงามของเจ้าอาณานิคมอเมริกันมาเป็นตัวแบบที่สถิตแน่นอนในการสร้างคำอธิบาย  
ต่อบาเกีย ไปด้วยกันได้ตีกับความรู้สึกที่ไม่เห็นเจ้าอาณานิคมอเมริกันเป็นปฏิปักษ์ ดูเหมือนว่า  
ในขณะที่แวดวงปัญญาชนฟิลิปปินส์เริ่มถกเถียงกันหนักขึ้นเกี่ยวกับสถานะทางประวัติศาสตร์  
ของเจ้าอาณานิคม ความชั่วร้ายของจักรวรรดินิยม ฯลฯ แต่กระบวนการสร้างความทรงจำต่อ  
ยุคสมัยอาณานิคมอเมริกันในบาเกียกลับซับซ้อนไปที่แง่มุมเชิงบวกมากกว่า

จากคำนำของหนังสือบันทึกความทรงจำต่อบาเกียที่ชื่อว่า *Memoirs of Baguio* ซึ่ง  
ผลิตออกมาในวาระเฉลิมฉลองครบรอบห้าสิบปีของการก่อตั้ง ระบุวัตถุประสงค์ของการจัดทำว่า  
เพื่อให้ผู้อ่านได้สืบค้นถึงเรื่องราว “ความก้าวหน้า” ของบาเกียนับตั้งแต่ก่อตั้งขึ้นมาในปี 1909  
ช่วงท้ายคำนำระบุอีกว่า “หนังสือเล่มนี้ยังมีเป้าหมายที่จะกระตุ้นการท่องเที่ยว” โดยดำเนินตาม  
นโยบายขององค์กรปกครองท้องถิ่นที่ต้องการสนับสนุนการท่องเที่ยวเพื่อสร้างเม็ดเงินเข้า  
ประเทศ<sup>81</sup> บันทึกความทรงจำเล่มนี้ได้เต็มไปด้วยภาพและคำอธิบายสถานที่ซึ่งก่อเกิดในยุคสมัย  
อเมริกัน ประวัติศาสตร์ของเมือง รวมทั้งบุคคลสำคัญในบาเกียทั้งต่างชาติและฟิลิปปิน ในบรรดา  
คนเหล่านี้ ผู้ที่ได้รับการยกย่องกล่าวถึงเป็นคนแรกคือฟอর্বส์ ไม่เพียงปรากฏอยู่ในเนื้อหาหน้าแรก  
แต่ *Memoirs of Baguio* ยังเขียนอุทิศแด่เขาเพียงคนเดียวในหน้าอุทิศของหนังสือ ทั้งยังยกเอา  
ภาพเอกสารบันทึกการประชุมว่าด้วยการลงมติของสภาเมืองบาเกียวในวันที่ 3 กันยายน 1959  
มาจัดวางไว้ในหน้าก่อนจะเข้าสู่ส่วนเนื้อหา เนื้อความในมติเป็นการกล่าวสดุดีฟอর্বส์ว่าเป็น  
ผู้ที่สร้างบาเกียขึ้นมาอย่าง “ไม่ย่อท้อ” “มีเมตตา” และ “เสียสละ” เพื่อการพัฒนาบาเกีย และ  
มีบทบาท “กว่าใคร ๆ” ในการสร้างหลายสิ่งในเมืองให้สำเร็จ และตั้งนั้นสภาเมืองบาเกียจึงตั้ง  
ให้เขาเป็น “บิดาแห่งบาเกีย” รวมทั้งยังจะประดับภาพของเขาไว้ด้านหน้าของศาลากลางอีกด้วย<sup>82</sup>

*Memoirs of Baguio* และการสถาปนาให้ฟอর্বส์เป็นบิดาของบาเกียโดยหน่วยงาน  
ท้องถิ่นนี้เป็นการหวนรำลึกถึงการก่อตัวของเมืองบาเกียอย่างไม่ลังเลที่จะสำนึกในบุญคุณ  
ของชนชั้นนายอเมริกัน ห้าสิบปีต่อมา หนังสือในวาระเฉลิมฉลองครบรอบร้อยปีเมืองบาเกีย  
มีลักษณะที่ต่างออกไปตรงที่แสดงให้เห็นภาพคนและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการก่อตัวของบาเกีย  
ที่หลากหลายกว่า *Builders of Baguio* (2010) จัดทำโดยคณะกรรมการหนึ่งร้อยปีบาเกีย  
รวบรวมรายละเอียดของผู้ที่คณะจัดทำมองว่ามีส่วนในการสร้างและพัฒนาให้บาเกียเป็น  
ดังเช่นปัจจุบัน ประกอบไปด้วยผู้คนหลากหลายอาชีพและสถาบันหลายประเภท ราวกับว่า

---

<sup>81</sup> City of Baguio, “Preface,” in *Memoirs of Baguio*, ed. Lazaro P. Gutierrez (Baguio City: Summer Capital, 1960), vi.

<sup>82</sup> Republic of the Philippines. City of Baguio. Office of the City Council. *Regular Meeting Held on September 3, 1959*, in Gutierrez, ed., *Memoirs of Baguio*.

*Builders of Baguio* จะให้ที่ทางแก่คนที่ถูกยกย่องว่าเป็นผู้สร้างบาเกียวอย่างหลากหลายกว่า ไม่เพียงมีรายชื่อและประวัติของข้าราชการอาณานิคมตะวันตก แต่จำนวนมากที่ถูกหยิบยกมา คือชาวฟิลิปปินวมถึงชนพื้นเมือง คนกลุ่มแรกที่ได้รับการเอ่ยถึงในคำนำหนังสือคือชนพื้นเมือง ที่ถูกขยายความว่าเป็นกลุ่มที่อาศัยในพื้นที่อยู่แต่เดิม กระนั้น แม้จะกล่าวถึงพวกเขาเป็นลำดับแรก คล้ายจะให้ความสำคัญแก่เจ้าของผืนดินบาเกียวแต่ครั้งอดีต แต่ประโยคถัดไปนั่นเองก็ต่อด้วยการเขียนถึงกลุ่มข้าราชการอาณานิคม โดยเลี่ยงคำที่ในเวลานี้มีความหมายเชิงลบอย่าง “อาณานิคม” แต่เรียกและอธิบายถึงคนเหล่านี้ว่า “ผู้ที่ปรารถนา เสาะสำรวจ และช่วยสร้างสรรงานสาธารณะแบบ เขตบอบอุ้มในดินแดนร้อนชื้นขึ้นมา”<sup>83</sup>

แม้จะจริงที่อาณานิคมอเมริกันพรากที่ดินไปจากชนพื้นเมืองเพื่อก่อร่างเมืองแห่งนี้ ขึ้นมา แต่การดำรงอยู่ของอาณานิคมอเมริกันในความทรงจำตอบาเกียวทุกวันนี้ ก็กลับถูกจัดวาง อยู่คู่เคียงกันไปได้อย่างไม่เป็นปฏิปักษ์ระหว่างชนพื้นเมืองและผู้ปกครองชาวอเมริกัน

## 7. บทส่งท้าย

ที่ทางของชนพื้นเมืองอันน่าจะเป็นจุดอ้างอิงที่ไกลที่สุดก่อนเจ้าอาณานิคมจะเข้ามายัง ดินแดนแห่งนี้ ยังไม่สามารถสถาปนาตนเองได้อย่างมั่นคงนักในความทรงจำตอบาเกียว ดูเหมือนว่าอิทธิพลอเมริกันยังคงฝังลึกผ่านภูมิทัศน์ เรื่องเล่า การจดจำ ที่มักย้อนทวนกลับไป หาเรื่องราว บรรยากาศ และกลุ่มชนชั้นหน้าที่ผลักดันการสร้างบาเกียว แม้ความทรงจำตอบาเกียว ในระยะหลังภายใต้บริบทการกระจายอำนาจและกระแสฟื้นฟูภูมิปัญญาของชนพื้นเมืองได้รับการยอมรับมากขึ้น อาจมีความหลากหลายของกลุ่มคนที่ถูกกล่าวถึงมากขึ้น ชนพื้นเมืองผู้อยู่ มาก่อนการรุกรานของเจ้าอาณานิคมเริ่มมีพื้นที่ในเรื่องราวของบาเกียวและในบางกรณีถูกขบขัน ความสำคัญมากขึ้น แต่ความสำคัญของเจ้าอาณานิคมอเมริกันไม่เคยจางหายไป การย้อนกลับไป รื้อฟื้นประวัติศาสตร์บาเกียวอันเป็นเมืองที่เครือข่ายชนชั้นนำอเมริกันร่วมมือกันผลักดันให้ เกิดขึ้นย่อมเลี่ยงไม่ได้ที่จะกล่าวถึงพวกเขา

แม้จะมีความเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิและยืนยันอัตลักษณ์ชนพื้นเมืองโดยเหล่า ปัญญาชนในบาเกียว แต่พวกเขา ก็โหยหาภาพฝันในอดีตที่ละม้ายกับภาพในยุคที่บาเกียวอยู่ ภายใต้เจ้าอาณานิคมอเมริกันมากกว่ายุคที่ยังมีเพียงบ้านเรือนชนพื้นเมืองอยู่กระจัดกระจาย ปัญหาความเป็นเมืองของบาเกียวที่ถูกระบุถึงในทุกวันนี้เป็นปัญหาาร่วมกันของเหล่าเมืองใน ประเทศโลกที่สามอย่างความหนาแน่นของผู้คน การจราจรติดขัด การก่อสร้างที่ล้นเกิน มลพิษ ฯลฯ หลายคนโหยหาเมืองบาเกียวในทางกายภาพที่รุ่มรื่น ผู้คนเบาบาง ปราศจากมลภาวะ ในทางสังคม

<sup>83</sup> Baguio Centennial Commission, *Builders of Baguio*, 10.

ก็ต้องการความสัมพันธ์และพื้นที่ทางสังคมของเมืองกลับคืนมา แต่ปฏิเสธไม่ได้เลยว่าภาพฝันเหล่านี้สอดคล้องกับบ้านเมืองที่มีระเบียบและถูกจัดการอย่างดีในสมัยอเมริกาปกครอง มากไปกว่านั้น ความน่าดึงดูดของบาเกียในฐานะเมืองท่องเที่ยวยังคงเป็นที่ปรารถนาของคนท้องถิ่น เพราะเป็นแหล่งที่มาของรายได้ ไม่ว่าจะเป็นร้านหนังสือ ร้านอาหาร โรงแรม แม้แต่พิพิธภัณฑ์ และแกลเลอรีแสดงงานศิลปะที่ศิลปินหลายคนพยายามผลักดันให้วัฒนธรรมของชนพื้นเมืองเป็นที่ยอมรับ ลูกค้ำหลักของกิจการเหล่านี้ก็คือ นักท่องเที่ยว

กลางปี 2018 ที่ผู้เขียนเดินทางไปยังบาเกียอีกครั้งและมีโอกาสสัมภาษณ์เหล่าปัญญาชนและชนชั้นนำในเมืองบาเกีย ผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่งกล่าวกับผู้เขียนเมื่อถามถึงประวัติศาสตร์เฉพาะตัวของบาเกีย ว่า

“ฉันคิดว่าสำหรับภูมิภาคนี้ [ลูซอนตอนเหนือ] ในช่วงสเปนมันแตกต่างมากกับพื้นที่อื่น ๆ ของประเทศ ... การโตในบาเกีย [ทำให้พบว่า] ประวัติศาสตร์ที่มักจะถูกพูดถึงซ้ำ ๆ ในบาเกียก็คือ เราไม่เคยตกเป็นอาณานิคมในยุคสมัยสเปน แต่พอฉันไปเซบู ประวัติศาสตร์ที่นั่นกลับแตกต่างไปอย่างสิ้นเชิง ที่เซบูฉันได้ยินแทบทุกคนจะบอกว่า ‘พวกเราคือชาวคริสต์กลุ่มแรกของฟิลิปปินส์’ ‘พิธีมิชซาครั้งแรกเกิดขึ้นที่นี่, ในเซบู’ และพวกเขาจะภูมิใจมาก ๆ ขณะที่ในตอนเหนือ [ของลูซอน] พวกเราไม่เคยตกเป็นอาณานิคม นั่นคือสิ่งที่เราภูมิใจ”<sup>84</sup>

จริงอยู่ว่าประวัติศาสตร์แห่งการไม่ตกอยู่ใต้อาณัติของสเปนที่ชาวอิโกริอตต่อต้านการครอบงำของสเปนอย่างแข็งขัน ทำให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าอาณานิคมกับกลุ่มชนบนที่สูงนี้แตกต่างอย่างชัดเจนเมื่อเทียบกับความสัมพันธ์ของผู้ปกครองชาวสเปนกับชนพื้นราบในภาพรวม และจึงเป็นประวัติศาสตร์ที่ชาวบาเกีย โดยเฉพาะกลุ่มปัญญาชน มักจะอ้างอิงถึงอย่างภาคภูมิใจ แต่ในความสัมพันธ์กับอเมริกานั้นยังคงเป็นสิ่งที่น่าสงสัย เป็นไปได้ว่าเมื่อการยกย่องเชิดชูเจ้าอาณานิคมย่อมจะนำไปสู่ภาวะกระอักกระอ่วนในยุคสมัยปัจจุบัน แต่กระนั้นก็ไม่อาจปฏิเสธความพึงพอใจต่อตัวตนของบาเกียที่เจ้าอาณานิคมสร้างไว้ให้ ดังนั้น ทางออกที่ดีที่สุดก็คือการข้ามประวัติศาสตร์ในบางช่วงตอนและอ้างอิงตนเองกับประวัติศาสตร์ในบางช่วงตอนแทน

---

<sup>84</sup> นักวิชาการในบาเกีย, สัมภาษณ์โดย นฤมล กล้าทุกวัน, 23 มิถุนายน 2561. (เพื่อปกป้องความเป็นส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล บทความนี้จึงไม่ระบุชื่อจริงของผู้ให้สัมภาษณ์)

## รายการอ้างอิง

- ทวีศักดิ์ เผือกสม. เรย์นัลโด อีเลโต: มวลชนคนชั้นล่าง ประวัติศาสตร์แห่งชาติ และความรู้แบบ  
อาณานิคม. กรุงเทพฯ: สมมติ, 2560.
- สิริจันทร์ รักการ. ประวัติศาสตร์นิพนธ์ฟิลิปปินส์กับชะตากรรมของชาติ: อากาธาสว่างกับ  
อารมณ์ค้างแบบหลังอาณานิคม. กรุงเทพฯ: Illuminations Editions, 2561.
- Abinales, Patricio N., and Donna J. Amoroso. *State and Society in the Philippines*. Lanham,  
New York, Oxford: Rowman & Littlefield, 2005.
- Afable, Patricia O. "Building Bridges in a Faraway Place: Japanese Pioneers in Baguio and  
Benguet History." In *Japanese Pioneers in the Northern Philippine Highlands:  
A Centennial Tribute*, edited by Patricia O. Afable, 3-57. Baguio City: Filipino-Japanese  
Foundation of Northern Luzon, 2004.
- Aiken, S. Robert. "Early Penang Hill Station." *Geographical Review* 77, no. 4 (1987): 421-439.
- Baguio Centennial Commission. *Builders of Baguio*. Baguio City: Baguio Centennial  
Commission, 2010.
- Bhattacharya, Nandini. "Leisure, Economy and Colonial Urbanism: Darjeeling, 1835-1930."  
*Urban History* 40, no. 3 (2013): 442-461.
- Brody, David Eric. "Building Empire: Architecture and American Imperialism in the Philippines."  
*Journal of Asian American Studies* 4, no. 2 (2001): 123-145.
- City of Baguio. "Preface," In *Memoirs of Baguio*, edited by Lazaro P. Gutierrez, vi. Baguio  
City: Summer Capital, 1960.
- Constantino, Renato. *Neocolonial Identity and Counter-consciousness: Essays on Cultural  
Decolonization*. London: Merlin Press, 1978.
- Corpuz, Arturo G. *The Colonial Iron Horse: Railroads and Regional Development in the  
Philippines 1875-1935*. Quezon City: University of the Philippines Press, 1999.
- Crossette, Barbara. *The Great Hill Stations of Asia*. New York: Basic Books, 1999.
- Cruz, Gladys A., Fe Marie A. Gacad, Lourdes A. Hamada, Raymond D. Rovillos, and  
Florence T. Salinas. *Urbanization in Medium Sized Towns in Third World Countries,  
a Comparative Study of the Philippines, Thailand and Kenya: A Report on Baguio  
City, Philippines*. Baguio City: Cordillera Studies Center, University of the Philippines  
Baguio, 1993.
- Cullinane, Michael. *Ilustrado Politics: Filipino Elite Responses to American Rule, 1898-1908*.  
Quezon City: Ateneo de Manila University Press, 2003.

- Delias, Dina, and Patrick Daly. "The Challenges of Disaster Risk Reduction in Rapidly Expanding Urban Environments: Baguio City, Philippines since the 1990 Luzon Earthquake." In *Rebuilding Asia Following Natural Disasters: Approaches to Reconstruction in the Asia-Pacific Region*, edited by Patrick Daly and R. Michael Feener, 57-80. Cambridge: Cambridge University Press, 2016.
- Evangelista, Oscar L. *Icons and Institutions: Essays on the History of the University of the Philippines, 1952-2000*. Quezon City: University of the Philippines Press, 2008.
- Finin, Gerard A. *The Making of the Igorot: Contours of Cordillera Consciousness*. Quezon City: SDMU Press, 2005.
- Glorioso, Romella S. "A Bioregion in Jeopardy: The Strategic of Amenity Migration in Baguio, the Philippines." In *The Amenity Migrants: Seeking and Sustaining Mountains and Their Cultures*, edited by Laurence A. G. Moss, 261-277. Cambridge, MA: CABI, 2006.
- Goda, Toh. "Postcolonialism and Local Politics in Baguio City, Northern Luzon, Philippines." In *Post Colonialism and Local Politics in Southeast Asia*, edited by Toh Goda, 106-141. Quezon City: New Day, 2003.
- Goerg, Odile. "From Hill Station (Freetown) to Downtown Conakry (First Ward): Comparing French and British Approaches to Segregation in Colonial Cities at the Beginning of the Twentieth Century." *Canadian Journal of African Studies* 32, no. 1 (1998): 1-31.
- Gutierrez, Lazaro P., ed. *Memoirs of Baguio*. Baguio City: Summer Capital, 1960.
- Haban, Olivia M. "Gold Mining in Benguet to 1898." *Philippine Studies* 48, no. 4 (2000): 455-487.
- Hill, Hal, Arsenio M. Balisacan, and Sharon Faye A. Piza. "The Philippines and Regional Development." In *The Dynamics of Regional Development: The Philippines in East Asia*, edited by Arsenio M. Balisacan and Hal Hill, 1-47. Quezon City: Ateneo de Manila University Press, 2007.
- Ileto, Reynaldo Clemeña. *Filipinos and Their Revolution: Event, Discourse, and Historiography*. Quezon City: Ateneo de Manila University Press, 1998.
- Jutla, Rajinder S. "Visual Image of the City: Tourists' Versus Residents' Perception of Simla, a Hill Station in Northern India." *Tourism Geographies* 2, no. 4 (2000): 404-420.
- Kennedy, Dane. *The Magic Mountains: Hill Stations and the British Raj*. Berkeley: University of California Press, 1996.

- Kenny, Judith T. "Claiming the High Ground: Theories of Imperial Authority and the British Hill Stations in India." *Political Geography* 16, no. 8 (1997): 655-673.
- King, Anthony D. *Colonial Urban Development: Culture, Social Power and Environment*. London: Routledge & Kegan Paul, 1976.
- Kirsch, Scott. "Aesthetic Regime Change: The Burnham Plans and US Landscape Imperialism in the Philippines." *Philippine Studies: Historical and Ethnographic Viewpoints* 65, no. 3 (2017): 315-356.
- Kleibert, Jana Maria. "Strategic Coupling in 'Next Wave Cities': Local Institutional Actors and the Offshore Service Sector in the Philippines." *Singapore Journal of Tropical Geography* 35, no. 2 (2014): 245-260.
- Mayo, Frederic G. "From Kafagway to Baguio." In *Baguio City on Its 89th Year: A Brief History of Baguio Barangays*, 11-15. Baguio City: City Government of Baguio, 1998.
- McKay, Deirdre. "Rethinking Indigenous Place: Igorot Identity and Locality in the Philippines." *The Australian Journal of Anthropology* 17, no. 3 (2006): 291-306.
- McKenna, Rebecca Tinio. *American Imperial Pastoral: The Architecture of U.S. Colonialism in the Philippines*. Chicago: University of Chicago Press, 2017.
- Michaud, Jean, and Sarah Turner. "Contending Visions of a Hill-Station in Vietnam." *Annals of Tourism Research* 33, no. 3 (2006): 785-808.
- Michaud, Jean, and Sarah Turner. "Reaching New Heights. State Legibility in Sa Pa, a Vietnam Hill Station." *Annals of Tourism Research* 66 (2017): 37-48.
- Morley, Ian. "Baguio: A Mismanaged Evolutionary Narrative of the City Beautiful to the City Problematic." *Asian Geographer* 35, no. 2 (2018): 1-19.
- Morley, Ian. "The Cultural Expansion of America: Imperialism, Civic Design and the Philippines in the Early 1900s." *European Journal of American Culture* 29, no. 3 (2010): 229-251.
- Prill-Brett, June. *Baguio: A Multi-Ethnic City and the Development of the Ibaloy as an Ethnic Minority*. Baguio City: Cordillera Studies Center, University of the Philippines Baguio, 1996.
- Prill-Brett, June. "The Ethnohistory of Baguio: From the Pre-Colonial to the American Colonial Period." In *Tradition and Transformation Studies on Cordillera Indigenous Culture*, edited by Defin Tolentino, Jr., 261-290. Baguio City: Cordillera Studies Center, University of the Philippines Baguio, 2015.

- Rambo, A. Terry, Robert R. Reed, Le Trong Cuc, and Michael R. DiGregorio. *The Challenges of Highland Development in Vietnam*. Hawaii: East-West Center Program on Environment, 1995.
- Reed, Robert R. *City of Pines: The Origins of Baguio as a Colonial Hill Station and Regional Capital*. Rev. ed. Baguio City: A-Seven, 1999.
- Republic of the Philippines. City of Baguio. Office of the City Council. *Regular Meeting Held on September 3, 1959*, In *Memoirs of Baguio*, edited by Lazaro P. Gutierrez. Baguio City: Summer Capital, 1960.
- Sacareau, Isabelle. "Himalayan Hill Stations from the British Raj to Indian Tourism." *European Bulletin of Himalayan Research* 31 (2007): 30-45.
- Scheerer, Otto. "On Baguio's Past (Chapters from Local History and Tradition)." *The Archive: A Collection of Papers Pertaining to Philippine Linguistics*, Accessory Paper No. 1 (1931-1932).
- Shaw, Mary. "Some South India Hill Stations." *Scottish Geographical Magazine* 59, no. 3 (1944): 81-87.
- Singh, S.K., and Prithvish Nag. *Tourism and Trekking in Nainital Region*. New-Delhi: Concept, 1999.
- Spencer, Joseph E., and William L. Thomas. "The Hill Stations and Summer Resorts of the Orient." *The Geographical Review* 38, no. 4 (October 1948): 637-651.
- "Stuck in Baguio Traffic." *Philippine Daily Inquirer*, November 15, 2017, <http://newsinfo.inquirer.net/945291/stuck-in-baguio-traffic#ixzz51TymjGpB> (accessed July 1, 2019).
- Tolentino, Jr., Delfin, ed. *Fragments of a City's History: A Documentary History of Baguio*. Baguio City: Cordillera Studies Center, University of the Philippines Baguio, 2009.
- Weebers, Robert C.M., and Hanizah Idris. "Decisions Made on the Development of the Hill Station of Cameron Highlands from 1884 Till Present Day." *Journal of Surveying, Construction and Property* 7, no. 1 (2016): 1-11.
- Yeoh, Seng-Guan. "'Beyond the Commerce of Man': Street Vending, Sidewalks, and Public Space in a Mountain City in the Philippines." *Urban Anthropology* 40, no. 3-4 (2011): 285-317.